

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2014. március

BLASKÓ Péter
FÖLDES László Hobo

Boldogságlabirintus

A föltámadás szomorúsága

Szavak nélkül nincs katarzis

áprilisi műsorral, előadás- és programajánlóval

Fókusz – Can Togay János, Baranyi András, Méhes Márton, Ablonczy Balázs • **Nézőpontok** – Lévai Balázs, Osztovits Ágnes • **Fesztiválajánlók** – Vidnyánszky Attila, Máté Gábor, Ókovács Szilveszter, Eszenyi Enikő, Szinetár Miklós, Rátóti Zoltán • **Az én színházam** – emlékezés Borbély Szilárdra • **Gasztro-színház** – Cserna-Szabó András: Édes dívák

Közelebb

Világunkat a kultúrák varázsdobozának látom, amely tele van még fel nem fedezett kincsekkel. Az az inspirációs folyamat, amelyet az együtt alkotó és együtt gondolkodó emberek kreativitása követ, a sokszínű kulturális térnek egyik legizgalmasabb vonása. Ahhoz, hogy egy kultúra merje kitárni a kapuit, arra van szükség, hogy higgyen a saját erejében, tudja, hogy eléggé gazdag ahhoz, hogy más kultúrákra hasson, és eléggé érzékeny ahhoz, hogy megtermékenyüljön a külső hatásoktól.

„Egyetlen kultúra sem maradhat fenn, ha kirekesztő” – mondja Mahatma Gandhi. Igen, a kultúra olyan, mint a kristály, amely egyetlen fénysugarat megtörve bemutatja az egész színskálát: a kultúra is így tükrözi az emberek közös tapasztalatait, a nyelveket, hagyományokat, a hitrendszereket és történelmi eseményeket. A világ kulturái sokszínűségének az elismerésén és tiszteletén keresztül érthetjük meg és értékelhetjük mi, emberi lények, azoknak az értékeknek és törekvéseknek a lényegét, amelyek egyesítik az emberiséget.

Az UNESCO által 2001-ben kiadott Kulturális Sokszínűség Egyetemes Nyilatkozata volt az első széleskörű nemzetközi eszköz, amely a kulturális sokszínűséget felemelte az emberiség közös örökségének szintjére.

Williams Carlos Williams amerikai költő írta: „A versekből nagyon nehéz hírekhez jutni, és mégis emberek halnak meg nyomorúságosan naponta annak hiányától, ami a versekben megtalálható”. A költészet, az irodalom, a színház nem praktikus, nem egyszerűen fogalmazó, de a nehezebben hozzáférhető vonásai váratlan felfedezésekhez vezethetnek, amelyek jobba teszik életünket. Megragadja a tudatalattit, legmélyebb, legrejtettebb gondolatainkat és érzéseinket. Teljes mértékben támaszkodik a megérzésre, a gondolatársításra.

Ha többfajta kulturális tapasztalatból építkező színházak találkoznak egymással és a közönséggel, többszörösére nő az az erő, amely esélyt ad arra, hogy megpróbáljuk egymást megérteni, hogy közelebb kerüljünk egymás kultúrájához.

BOGYAY KATALIN

Magyarország UNESCO nagykövete
az UNESCO Közgyűlés 36. ülészakának elnöke

10

JÁNOS VITÉZ

„De ki is a hős? – nem is olyan egyszerű a válasz. Az alvilág számára például az, aki leüt egy embert. Más dimenzióban pedig éppen az a hős, aki megmenti egy embertársát. Jancsi ellentmondásos személyiséget is egy ehhez hasonló dilemma feszíti, arra jöttem rá a róla való gondolkodás során, hogy a döntései teszik hőssé.” *Mártray László*

20

MITŐL NEMZETI?

„A 20. század második felének a színháza nem a nyelv színháza, hanem a színházi nyelv színháza. Az, ahogyan megszólalunk a színpadon, csak akkor figyelemre érdemes, ha a valódi teatralitás korszerű nyelvén beszélünk, azaz érzékenyen és megszólító módon. És ez nemcsak Londonban, Szöulban vagy Bogotában számít evidenciának, hanem Kolozsváron is.” *Visky András*

34

„A FONTOS SZEREPEK MINDIG MEGTALÁLTAK”

Ki ajánlotta Törőcsik Mari pártfogásába? Ki óvta meg Schwajda György szigorától? Mi az, ami a színészeket és a kamaszokat egyaránt doppingolja? Miért nem érdemes szerepálmokat kergetni? *Tóth Augusztina* mesélt.

46

DÉRYNÉ TÖLTÖTT KÁPOSZTÁJA

Sokkal kevesebbet tudnánk a kolozsvári töltött káposztáról, ha Déryné csupán korszakos színésznő lett volna. De szerencsére kiváló író és háziasszony is volt. *Cserna-Szabó András*

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2014. február

Ingyenes időszaki kiadvány
I. évfolyam, 6. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Udvaros Dorottya az Ahogy tetszik című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrásy út 2.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, szombati és vasárnap
11-19 óra között

www.nemzetiszhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

Érdi Rózsa Nyomda

Megjelenik 10 000 példányban.
Lapzárta: 2014. február 14.

12

14

18

26

32

42

7

Premier | János vitéz

Égi és földi királyság // Petőfi

Sándor és a János vitéz

8

Átlépni a költészet világába //

Vidnyánszky Attila

10

„Senki sem születik hősnak, de
mindenki azzá válhat” // Mátray
László

12

„A játék megtisztulást hozhat” //

Szűcs Nelli

Premiergaléria

14

KZ-oratórium

Nézőpont

16

Lévai Balázs: Némkölty

17

Orbán Ágnes: Pilinszky ma

Premiergaléria

18

„Ahogy tetszik

Premier | Mitől nemzeti?

20

Visky András // Tóth Tibor //

Szabó K. István // Mezei Zoltán //

Parászka Miklós

MITEM

26

Színházi varázslatok

28

Fesztiválprogram

Előadásajánló

30

Vendégünk a nagyváradi

Szigligeti társulat // Godot-ra

várva, Szigligeti

32

A láb elé gurított szó // Berecz
András

Portré

34

„A fontos szerepek mindig
megtaláltak” // Tóth Augustza

Az én színházam

38

Termékeny pillanatok
megörökítője // Illoszky Béla

Shakespeare – 450

42

Gajdó Tamás: Nemzeti
Shakespeare

Gasztró-színház

46

Cserna-Szabó András: Déryné
kolozsvári töltött káposztája

In memoriam

48

A Nemzeti Vilcsije volt... // Ferrari
Violetta

50

A színház éber keresés //

Senkálzky Endre

Programajánló

53

Váltson bérletet!

54

Havi műsor – március

56

Folyóirat

58

Szenáriumi – februári ajánló

Könyvajánló

59

A költői színház | Az ember
tragédiája (egy előadás születése
színről színre)

GALAMBOS PÉTER
KOVÁCS-COHNER RÓBERT

BOL-
DOG
SÁG

LÁ-
B[
RIN
TÜS

„A bit azt jelenti, hogy az ember elhiszi, amit még nem lát. Ennek a bitnek pedig az a jutalma, hogy látni fogja, amiben hisz.”
Szent Ágoston

„A világ labirintus, és a labirintus nyílása nem más, mint a világ szépsége. Befelé csalogat mindnyájunkat. És el is indulunk mindannyian, életünk kezdetén, a világ szépségének ígézetével. (...) Hirtelen úgy érezzük, végzetesen egyedül vagyunk, egyedül menetelünk, elveszítve legközelebbi szeretteink segítségét, de önértékelésünket is. (...)

Kevesen vannak, akik nem veszítik el a bátorságukat, és folytatják útjukat a labirintus belseje felé. És ott, a labirintus közép-pontjában, Isten várja, hogy fölfalja őket. Istenben átváltozva, Istentől »megemészttve« nyernek ezek kibocsátást, és lesznek ezek után őrállók a labirintus bejáratánál.

Simone Weil

FÁJDALOM ÉS ÖRÖM EGYÜTT

A szerzők a Boldogságlabirintusról

A 60-as és a 70-es években a pesti szellemi élet úgy pezsgett, mint a századelő Párizsában. A Boldogságlabirintust a korabeli szellemi élet kiemelkedő személyiségeinek élete és művészete, művei, valamint szü-leink korosztályának tapasztalatai, dokumentumok és személyes val-lomások alapján írtuk meg. Azok a kérdések, amelyek Kondor Bélát, Nagy Lászlót, Pilinszky Jánost, Sarkadi Imrét foglalkoztatták, még ma is aktuálisak – ők, a magyar szellemi élet világitótornyai inspirálták a darab főhősének, Sámuel Bencének a karakterét.

A Boldogságlabirintus nem valós személyekről szól. Fikció, kép-zelt szereplőkkel – a valósággal való bármilyen egyezés csak a véletlen műve lehet. Háttérként a 60-as és 70-es évek Magyarországá szolgál, a ma már csak emlékekben élő korlátokkal, fojtogató levegővel.

Ki hogyan próbált boldogulni vonzások és választások között? Voltak, akik a belső, és voltak, akik a külső emigrációt választották.

Az előadásban megpróbáljuk felmutatni az életben maradás kora-beli és mindenkorai fortélyait. Minden korban nehéz boldognak lenni, de a labirintus közepébe vezető út mindig fellelhető. Rajtunk áll, hogy végigmegyünk-e rajta – mert az út bizony nehéz és fájdalmas, és ez gyakran vezet gyilkos indulatokhoz, amiket sokszor fordítunk ma-gunk felé: talán ezért van ennyi önpusztító, öngyilkos tehetségünk.

Ez több száz éves hagyomány, de nem isteni átok.

Sok művészünkéről tanulmányaink ellenére csupán felületes tudá-sunk van, ami nem is csoda egy olyan korban, amikor egymásról is alig tudunk, hát még valódi múltunkról: a társadalmi és személyes önisme-ret nem tartozik hagyományainkhoz. Pedig éppen ez lenne életünk legnélkülözhetetlenebb ismerete, a parancs, amely már a delphoi jósda falán is ott állt: „Ismerd meg önmagad!”

Aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni – a megismeréshez le kell szállnunk a mélybe, hogy felemelkedhessünk, miután szembe-néztünk legrejtettebb dolgaikkal. Be kell merészkednünk a labirin-tus közepébe. De önzésből vagy kíváncsiságból nem lehet alászállni, csakis elhivatottságból. És ehhez nem elég a szerencse, vagy a kívá-lasztottság-tudat. És akik bemerészkednek a labirintus középpontjá-ba, azok önmaguk fájdalmas megismerése és a szembenézések után újjászülethetnek – még életükben megtanulnak élni és élni hagyni. A mi tékozló fiú-történetünkben a hős sem pusztul éhen a vályú mellett: végül valóban hazatér.

A fájdalom és az öröm együtt – a boldogság. Mert aki dudás akar lenni, pokolra kell annak menni. Igen, pokolra menni, és onnan haza-térni.

KOVÁCS-COHNER RÓBERT, GALAMBOS PÉTER

„Aki a költészetben hazudik, a vallomás lehetőségétől fosztja meg magát.”
Pilinszky János

„ÉLNI, ÉS ÉLNI HAGYNI”

Galambos Péter szerző-rendező

Vallomás – ez lehetne a műfaja a Nemzeti Színház ősbemutatójának. A Boldogáglabirintus egy trilógia harmadik része, a rendező Galambos Péter és szerzőtársa, Kovács-Cohner Róbert harmadik közös drámája. A rendezővel a próbák közötti szünetben beszélgettünk.

A Jászai, illetve a Na' Conxypanban hull a hó megírásakor már tudták, hogy ez egy trilógia lesz?

– Nem volt ilyen tervünk. Az első előadás elkészítésére Vidnyánszky Attila bízott meg. Az ő felkérésére született meg a Jászai Mariról szóló darab Ráckevei Anna főszereplésével a debreceni Csokonai Színházban. Jászai naplóíró ember volt, és nagyon jól írt. Kíméletlenül őszintén fogalmazott, de még így is tudjuk: van, amit elégetett a naplóból. Ezeket az elégetett lapokat képzeltük el, írtuk meg a meglévő, nagyon pontos gondolataival együtt. Felhasználtuk Széchenyi és Petőfi naplórészleteit is, akik Jászai példaképei voltak. Az előadás végül olyan lett, mint egy életgyónás, egy vallomás. Kis térben is mikroportban, vagyis kihangsúlyozva játszanak a színészek – így lesz ez most is –, és ettől az az érzése támad a nézőnek, mintha ketten ülnének egy éjszaka, egy szobában Jászaival, aki legbelsőbb titkait megvallaná neki. Hasonló vallomás a másik két darab, a Na'Conxypanban hull a hó a tragikus sorsú Gulácsy Lajos festőről, és a Boldogáglabirintus egy képzelt festő-költőről, Sámuel Bencéről.

A trilógia egy időutazás is: Jászai korától, a 19. második felétől eljutunk az Kádár konszolidáció koráig. Van ezekben a korokban

valami hasonlóság? Vagy abban, ahogy ezek a művészek megélik saját korukat?

– Azokat a drámai vétségeket keressük, amik időről időre, a mai napig újra és újra megtörténnek. A monotónia ősi kínai kivégzési módszer: hetekig, hónapokig csöpögtettek vizet az áldozatok fejére, akik előbb megőrültek, majd bele is haltak. A változatosság gyönyörködtet, de a monotónia – annak a világnak a monotóniája, amelyben ezeknek a művészeknek élniük, alkotniuk adatott – gyilkolni tud.

Jászai, Gulácsy és a Boldogáglabirintus Sámuel Bencéjének személyiségében mik foglalkoztatták?

– A Jászai-darab előkészületei során sokat tanulmányoztam klinikai halált átéltek emberek vallomásait, amik érdekes módon nagyon hasonló vonásokat és gondolatokat mutattak. Az foglalkoztatott minket, hogy aki „odaát” volt, annak szembe kellett néznie egész addigi életével, jó és rossz cselekedeteivel.

A felismerés pillanata érdekl?

– Ezek az emberek azt látták, hogy egy igazságos és békés világ várja őket, ahol nem egy isteni ítélőszék van, mert nem az Isten ítél, hanem

„...minél pontosabban fogalmazunk
önmagunkról, annál többekhez szólhatunk.
Minél őszintébb egy vallomás,
annál többekhez jut el, annál népszerűbb,
sikeresebb lesz...”

mi magunk kényszerülünk szembenézni önmagunkkal, rákényszerülünk a valódi önismeretre, és minden ott folytatódik, ahol az életben abbahagytuk. Nem szabadulunk a megoldatlan helyzeteinktől, folytatnunk kell tovább... Valamiféle mélyen igazságos rendet látnak tele szeretettel. Onnan visszatérve szinte kivétel nélkül mindenki arról számol be, hogy lelki béke szállta meg – elmúlik a félelem –, kifejlődik benne a másokra és magára való figyelem képessége, azaz maga az önismeret. Mindez igazolja Simone Weilnek azt a gondolatát, hogy minél mélyebbre merészkedünk a labirintusba, azaz magunk megismerésébe, annál közelebb kerülünk Istenhez és a lelki békéhez. Ezt a korai szerzetesek is így vallották. Később kevésbé fontossá vált az önismeret, a görög „ismerd meg önmagad!” parancsa, és lett egyre több eltévedt lélek.

Jászai, Gulácsy és a Boldogságlabirintus költő-festő zsenije eltévedt lelkek vagy ők a keresők?

– Kerestek és eltévedtek. De legalább erről feljegyzéseket készítettek, jelet hagytak, mint a hegymászók, akikről pontosan tudjuk, hány méterrel a csúcs előtt buktak el. És hogy miért? És hogyan lehetne, lehet másképp? Erre keressük a választ a Boldogságlabirintusban.

A darabnak különleges a műfaji meghatározása. Mit jelent a bardo, és mitől esztrád?

– A bardo tibeti kifejezés, a szanszkritban az evilág és a túlvilág közti köztet jelent. Az előadás egyszerre thriller, egy nyomozás története és egy több műfajból álló, szórakoztató zenés színház, azaz esztrád. Melis László zeneszerző misetélei és dalai mellett korabeli slágerek is elhangoznak az előadásban, valamint megjelennek benne a fikatív költő – a valóságban szerzőtársam, Kovács-Cohner Róbert – megzenésített versei.

Jászai esetében a színésznaplói, Gulácsynál az élettörténet és dokumentumok adtak egyfajta alapanyagot a darabokhoz. A Boldogságlabirintus esetében is voltak efféle inspirációk?

– Kondor Béla Angyal, ördög, költő – Tanulmány egy halott költő emlékeztetése című írása ihletett minket, őt pedig Arthur Rimbaud Egy évad a pokolban és William Blake Egy emlékeztetés ábránd című írásai inspirálták. Tömör leírások ezek erről a labirintusjárásról, a spirituális utazásról, ahol pokolra szállva – megismerve saját démonainkat – eljuthatunk a lelki békéhez. A labirintus a mindenkor emberré emelkedés szimbóluma, emberré lenni meg kell tanulnunk. Az archaikus népeknél a beavatási szertartás során a gyermek-lelek így válhatott felelős felnőtté: ez volt a figyelem iskolája, a szenvedés és az öröm megismerése, mert ez csak együtt tehet boldoggá, ez adja meg a másokra, magunkra, és az Istenre való figyelem képességét. Ez a modern civilizáció iskoláiból kimarad, vagy csak nagyon részlegesen van jelen. Sok

tényt kell megtanulnunk, amelyektől végül nem látjuk a valóságot, és eltévedünk. Morális válságba keveredünk – ebből ered mostanában a legtöbb szenvedésünk.

Merre keressük a kiutat?

– A világ újrafelosztásának kellős közepén, az erőszak anarchiájában embernek maradni, vagy emberré válni nagyon nehéz. De lehet. Ha őszinte vagyok magamhoz. Ha a változtatást rögtön magamon kezdem. Van feltámadás az életünkben. Én ezt látom, nem csak hiszem. Megkaptam ezt a kegyelmet. Óriási ellenállások közt, de lehetséges. Meggyőződéseim, hogy minél pontosabban fogalmazunk önmagunkról, annál többekhez szólhatunk. Az eddigi sikerek igazolják, hogy minél őszintébb egy vallomás, annál többekhez jut el, annál népszerűbb, sikeresebb lesz, tehát minden ellenkező híresztelés ellenére szükségünk van az igazmondásra, mint a vízre, ételre, levegőre. Így tanulhatunk meg élni, és élni hagyni.

KRUPA ZSÓFIA – KORNYA ISTVÁN

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Boldogságlabirintus

bardo-esztrád két részben

Sámuel Bence (festőművész, grafikus, költő) – HORVÁTH LAJOS OTTÓ I Mihály (szerzetes) – SZARVAS JÓZSEF I Éva (Bence volt felesége) – MARTINOVICS DORINA I Illés Gábor (Gabó, író, költő) – KRISTÁN ATTILA I Lili (Gabó felesége) – Tenki Dalma e. h. I Jónás Imre (Imi, költő) – FARKAS DÉNES I Mira (énekesnő) – TOMPOS KÁTYA I Miki (újságíró) – SZATORY DÁVID I Rimbaud, Gömbfejű – MÁTYÁSSY BENCE I Kis Bence, Báty – GERŐ BOTOND/GERŐ SOMA, KOVÁCS KRISTÓF

Bence apja, Bence anyja, Nagyi, Mentősök, Apáca, Pincér, Paraszt bácsi, Házmester, Apokalipszis Négy lovasa, Pál Utcai Fiúk és Vörös ingesek kórusa, Angyalkórus, Télapó, Nyuszika, Szabadságszobor, Banya, Herceg, Pincérnő – Hartai Petra, Hasenfratz-Szegvári Júlia, Jámbor Nándor, Kenderes Csaba, Ruscák Péter (a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének III. éves hallgatói)

Díszlet: Galambos Péter // Jelmez: Kárpáti Enikő // Zeneszerző, zenei vezető: Melis László // Dramaturg: Kovács-Cohner Róbert // Súly: Gróf Katalin // Ügyelő: Kabai Márta // Rendezőasszisztens: Túú Zsófia

Rendező: Galambos Péter

mikor? hol?

PREMIER: 2014. március 22. – 19 óra
Gobbi Hilda Színház

Sámuel Bence, festőművész,
grafikus, költő
(Horváth Lajos Ottó)

A NÁRCISZBAN A HELYZET VÁLTOZATLAN

Sámuel Bencét elsősorban festőként és grafikusként ismeri a szakma és a közönség. Már amennyire ismeri – Samu ugyanis, ahogy barátai nevezik, nem szívesen nyilatkozik a magánéletéről. Velünk mégis kivételt tett, és nemcsak szerelméről, de művészi terveiről is szívesen beszélt. Akadt azért egy téma, amiről most sem nyilatkozott...

Ahányszor a Nácisz presszóban járok, Sámuel Bencét mindig itt találom. A dupla eszpresszó méregerős. Az ajtón ezerszer mosott függöny, a vékony anyagon átsüt a nap. A jeles kortárs képzőművésszel (aki, mint

kiderül, korántsem csak festészettel foglalkozik) törzshelyén, a Nácisz presszó otthonosan kopottas díszletei között beszélgetünk.

Hogy is kezdődött ez a nagy ívű művész-pálya?

– Akár hiszi, akár nem, savgyárban kezdtem, takarítóként. Sikáltam a betont, szívtam a büzt, közben a fejemben formák, képek, tervek kavargtak. Nagyon szerettem ott lenni – az ott dolgozók nyílt szívű, őszinte emberek voltak. Ott ragadt rám a káromkodás: nagyon mocskos a szám. Ott az embereknek, ami a szívén volt, az volt a száján. De büszkének kellene lennünk: a magyar nyelv árnyalt, változatos, mi pedig még a káromkodásokból is katedrális építünk.

Ma viszont már csak a művészetnek él. És meg is él belőle?

– Kis hazánk nem kényezteti el a magamfajtaikat. Amikor külföldön voltak kiállításaim, Aczél elvtárs össze is vonta a szemöldökét, tudja, ahogy csak ő képes erre... *(kesernyésen elmosolyodik, majd Kádár bangját utánozva folytatja):* Itthon, kérem szépen, figyelve vagyok, elvtársak!

JÁTÉK A SZEREPEKKEL

A színészé a szerep. Az újságíró szerepe, hogy kérdéseket tegyen fel. Ezúttal azonban kicsit minden másképpen van. Az interjút a darab egyik szerzője készítette (Kovács-Cohner Róbert, aki „civilben” egyébként újságíró is), álneveken: négy újságíró szerepébe bújtt, és nem a szereplő színészekkel, hanem egyenesen a szerepekkel beszélgetett. Az itt olvasható interjúk tehát egy valóságos darab fiktív szereplőivel készült valóságosan fiktív beszélgetések. Amelyek természetesen „most” készültek – valamikor a 70-es és a 80-as évek fordulóján.

(Visszavált a normál hangjára.) Néha úgy érzem magam, mint egy óvodás. Mintha az egész társadalom, amiben élünk, kiskorú lenne. Apuci néha csepegtet egy kis pénzt, épp hogy éhen ne haljak... de nem panaszkodom. Legalább alkothatok.

Amit most elmondott, az már majdnem politika... azzal hogy áll?

– Nem politizálok. Inkább elmondok egy történetet magának. Egyszer egy kínai bölcs mondta: ha évezredekig igazságnak nevezünk valamit, akkor azt igazságnak fogjuk tartani. Vannak, akik úgy tartják, a szép hazugságok kifejezetten hasznosak. De a hazugság nem lehet szép, mert csak az szép, ami igaz. És a szép hazugság gyilkolni is tud. Sokan ebbe haltak bele a két háború között. És nem csak akkor.

Rendben, akkor egy másik téma, ez talán nem tabu. Úgy hallom, a magánélete is révbe ért.

– Most jól vagyok. Tóth Mirával, a nagyon tehetséges, fiatal táncdalénekesnővel élek együtt... Mira csodálatos lány, igazi tünemény, néha amikor énekelni kezd, úgy érzem, hogy ért az angyalok nyelvén. Most épp turnézik. Úgy érzem, nagyon szeretem, és talán már sikerült túltenni magamat azon, hogy az első feleségem, Éva elköltözött. Életem első szerelme ő volt. De ő elment... megértem persze, én nehéz, hirtelen haragú vagyok, ő pedig nagystílusú életre vágyott, amit La Palmán meg is kap. Én itthon ezt nem adhattam meg neki... elmenni meg, diszsidálni, ne kérdezze, miért, nem voltam hajlandó. Mindegy. Most itt van Mira, és én újra fiatalnak érzem magam mellette.

Ez a kis presszó a törzshelye. Úgy hallom, nem csak a kávé miatt jár ide.

– Valóban nem. Remek társaság gyűlik össze. Jónás Imre barátom például – költő, igazi művészlélek, nagyon érzékeny, töprengő, önmarcangoló figura... és mélyen hívó, úgy igazán, a lelke legmélyéből, nem bánja, hogy ma ez nem divat. Meg Illés Gábor, aki mégiscsak napjaink legnagyobb irodalmárainak egyike, igazi kortárs zseni. És idejár Erdős Miklós is, őt biztosan ismeri, hiszen Miki szintén újságíró, de nem csak az! Szárnyát próbálgatja költőként, íróként is, tehetséges ebben is. Újságírónak meg egyenesen remek, nemrégiben éppen Évával készített

interjút, a napokban olvastam. De ne haragudjon, mennem kell, egy fontos megbeszélésem van.

Elköszön, int, hogy írják fel neki, és ahogy kilép a kávézóból, és ahogy utána lépek, még látom, ahogy kisiet a Nárcisz elé, egy gyönyörű lányt megölel – megfogja a fenekét a nyiladozó májusban.

„HAVASI SÁNDOR”

ÉVA, ALMA ÉS LA PALMA

Exkluzív interjú Hofman Évával, Sámuel Bence első feleségével

Bár címe, száma szigorúan titkos, munkatársunk mégiscsak felkutatta Sámuel Bence ex-nejét, Hofman Évát. A gyönyörű és szintén tehetséges hölgy La Palma festői szigetén él, szemmel láthatóan bőségben és boldogságban. A Művész Hírlap kérdéseire – Évához méltóan almát eszegetve – szívesen és jókedvűen válaszolt.

Éva, nem titok, hogy mi régről ismerjük egymást. Az olvasók kedvéért elmesélnéd, hol és hogyan ismerkedtél meg Sámuel Bencével?

– Az Akadémián láttam meg először: zárkózott volt, behúzódtott a házába, mint a csiga. Hiába kerülgettem. Egyszerűen fel kellett törnöm, mint az osztigát, hozzá kellett férnem!

Gyönyörű lány voltál, neked udvarolt a fél Akadémia. Mégis, miért pont Bence?...

– Mert tündöklően tehetséges volt. Világított, vakított a tehetsége, meg kellett őt szereznem magamnak. És félre ne érts:

Éva, Bence volt felesége (Martinovics Dorina)

Bence talpig férfi volt, az is maradt. Elveihez, elképzeléseihez a végletekig, makacsul, bolondul hűséges. Hogyan is sejthettem volna, hogy éppen ez a tulajdonsága lesz az, ami majd szétválaszt bennünket...

Magyarázd ezt meg, kérlek.

– Bence otthon nem tud érvényesülni. Ez az eltelt évek alatt feketén-fehéren kiderült, és ezt én itt, La Palmán már nyugodtan kimondhatom. Nem becsülik meg a tehetségét, anyagilag legalábbis nem. Ne csóválj a fejed, ez nagyon fontos! Bencének ahhoz, hogy alkotni tudjon, biztos egzisztenciára lenne szüksége. Hogy ne kelljen filléreskednie. A napi gondok, lakbér, gázszámla felemésztik, felőrlik a művészt. És nem csak erről van szó. Otthon, ezt te is jól tudod, Bence nem lehet szabad. Korlátok közé zárva alkotni? Abszurdum... Bencének ki kellett volna vándorolnia, hívtam, hívták, lett volna hová. De ő megmakacsolta magát. Csúnyán váltunk el, de azóta is segítem. 50 képét kihoztam, pár írását is fordítatom.

Te viszont kint maradtál...Hogy élsz itt, a Kanári-szigeteken?

– Jókedvben, bőségben. A párom műgyűjtő, elhalmoz mindennel, még ki sem mondom, mit szeretnék, már ott is terem. Utazgatok, hamarosan Pestre is megyek hozzá. Áll még a Nár-cisz? Jól vagytok, fiúk?

EGY MAGYAR SPANYOLORSZÁGBAN

Mihály atya magokról, ételekről, derűről

La Palmára utazva, a parókia kertjében találkozom Mihály atyával – a magyar származású szerzetest mindenki ismeri a festői kikötővárosban. Már messziről integet, amikor meglát. Nem így képzelnék el egy szerzetest, inkább mosolygós, egyszerű, jó kedélyű parasztembernek tűnik. És én azonnal otthon érzem magam a társaságában.

– Jöjjön csak, jöjjön – mondja Mihály atya. – Érzi ezt az illatot? A kemencéből jön. Ma én sütöm a kenyeret a lányokkal.

A lányokkal? Az apácákra gondol?

– Rájuk, rájuk. De nézze csak meg, milyen gyönyörű a rozmaring ültetvényem. Én magam ültettem őket a két kezemmel. Napról napra figyelem, ahogy növekednek, ott vagyok, amikor félénken kidugják fejüket a földből. Nem szabad, nem is lehet erőltetni őket, de ha várunk rá, előbb utóbb gyönyörű, színes, illatos, lélegző szőnyeggé lesznek. Ez a növekedés, a teremtés szépsége. Az egyik sajnos kicsit elszáradt – túl sokat foglalkoztam mostanában a parókia kifestésével – tudja, a múltkori óta, amikor az a festő lecsett a létráról. El is gémberedett a nyakam. De szerencsére a lányok finom ebédet hoztak.

Ebédet? – kérdezem meglepve.

– Ők hordják az ebédet a Názáret Leányai Rendből. A rozmaring locsolásánál vigyázni kell, nem szabad nagyon erős sugárral.

Mikor jött el Magyarországról?

– '56 után. Még szerencse, hogy magokat hoztam magammal. Van magyar cecei paprikám, ilyet az egész Mediterráneumban nem ta-

Sose jobban! Nem lehet, hogy egyszer újra egy pár lesztek? Olyan szépek voltatok együtt...

– Soha ne mondd, hogy soha. Bár, úgy tudom, Bence most boldog az új párjával... valami Mari, azt hiszem. Remélem méltó párja lesz Bencének. Ha így lesz, legyenek is boldogok, szívből kívánom. Akkor is, ha ennek az az ára, hogy nekem Bence nélkül kell élnem.

„ERDŐS MIKLÓS”

lál. Jó csípős! Errefelé sajnos csak a chili paprikát ismerik. Csak én telepíték sóskát. Meg cseresznyém is van. Képzelve, ezeket itt egyáltalán nem ismerik! Pedig mennyi mindenre büszkék lehetünk!

Sokat olvas magyarul?

– A Vigília újabban sajnos elmarad, nem tudom mi történhetett, majd be is kell mennem a postába, újra kell rendelnem. Egyébként Magyarország itt lesz velem, körülöttem és a szívemben. Ne haragudjon, lassan mennem kell a nagymisére, a lányok meg már nagyon várják a tökfőzeléket. Amikor először főztem, rögtön megszerették, azóta csodájára járnak. Mert itt azt sem ismerték. A paradicsomos káposztámat meg kifejezetten imádják, és büszke vagyok rá, hogy a babomat is megeszik.

„ERDŐS MIKLÓS”

Mihály, szerzetes (Szarvas József)

Gabó, író, költő (Kristán Attila)

ILLÉS SZEKERÉN

Illés Gábor képzavarokról és képtelenségekről és a halló falakról

Illés Gábor napjaink kimagasló író-egyénisége, prózája egyszerre mély és sziporkázóan szellemes. Készülő könyve apropóján beszélt családról, művészetről, tervekről...

Új regénye hamarosan elkészül, felesége a második babát várja. Boldog ember Ön? Elégedett?

– Boldogok a lelki szegények (*nevet*). Boldognak lát boldog-boldogtalan, de sosem leszek maradéktalanul boldog, amíg meg nem boldogulok, úgyhogy fel kell kötnöm a gatyamadzagot (*nevet*). Szeretem a képzavarokat, a képtelenséget, de a képeket is. Képes ezt felfogni? (*nevet*) Magyarról komolyra fordítva a szót, ne haragudjon, de idegesítenek az újságírók hülye kérdései – tisztelet a mindenkori jelenlévő kivételnek. És még nagyobb tisztelet a bevételnek. Persze abban megegyezhetünk, hogy amit a múltkor írt, az nem volt erős (*hosszan nevet*). A könyvem már nyomdában van, nemsokára egy nagyjátékfilmet szeretnék forgatni, szerencsére van rá támogatás.

Remélem, azért nem hagyja abba az írást...

– Azt nem, de sok más is érdekel. Érdek nélkül. Az avantgárd performance-ok például. Nálunk ez a műfaj még ismeretlen, mi mégis merjük, megismerjük, csak kérdés, megtűrik-e. Van egy olyan érzésem, hogy félre fognak nézni. (*nevet*)

És a magánélet?

– A magánélet magánügy, magának nem? Lilivel megvagyunk, vagyunk, hamarosan a jön a második trónörökös. Bucó után én most egy kislányt szeretnék, aki mellől aztán elverhetném a kéroket munka helyett (*nevet*). De vigyázat, ki tudja, lehallgatnak-e! Ahogy Karinthy mondta: a lakás hallja. A lakásnak fala a falnak füle van, tehát hallja.

„RÉTIMÁTYÁS”

| fotó: Juhász Balázs

PREMIER • A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA

Ady Endre verseit előadja:

Földes László Hobo

Ady Endre:

A föltámadás szomorúsága

(részlet)

*Valami úgy fog, mint rabot,
Mint alvajárót a tetőn,
Kit én is nézek reszketően,
Mint furcsa távolit.
S amit én mondok, oly hűvös,
Mint jégbarlangba ordítón
Besivító vihar-szavak.
Valahol hóban elakadt,
Valami messze hómezőn
Az én régi valóm.*

(...)

*Óh, jaj annak, aki feltámad
S nem érzi önnön-életét,
Beszédje kongó báb-beszéd
S báb-színpad bábja ő maga,
Kérdés, kísértés és titok.
Én azt várom: valaki majd
Hívni fog
S édes, meleg szájjal
Súgja meg majd, hogy ki vagyok.*

| fotó: Juhász Balázs

„VÁLASZOKAT TALÁLTAM”

Hobo: gyűlölködésről, időtállóságról, muszáj-Herkulességről és egy versnyi Ady-cunamiról

József Attila, Villon és Faludy, Pilinszky után Ady Endre szavain keresztül fogalmazza meg Hobo, amit a világról, Magyarországról, önmagáról gondol. No, nem azért, mert tudatosan készült volna egy újabb előadói estre, hanem – ahogy mondja – Ady költészetében talált válaszokat mai kérdéseire.

Miért Adyra esett a választása?

– Mára lassan az elviselhetetlenségig jutott hazánkban a gyűlölködés, amit a média és a politika kézenfogva gerjeszt. Ez engem nagyon zavar! Korábbi munkáimban is – előadóesteken, lemezeken – reagáltam már a saját koromra. Az ember helyét és felelősségét boncolgattam a *Vadászat*, a *Tábornőz mellett*, az *I love you*, *Budapest* és a *Circus Hungaricus* lemezeken is. Én ahelyett, hogy újságoknak, tévéknek nyilatkoznék, dalokat írok, műsorokat készítek. Válaszokat keresek a kérdéseimre. Úgy érzem, a mostani helyzetről új dalokon keresztül tudok szólni. Elkezdtem újra forgatni Ady verseit, írásait. A 60-as, 70-es években Ady volt a kedvenc költőm József Attila mellett. Olyan verseket, publicisztikákat olvastam tőle, amelyeket mintha ma írt volna. Felkorbácsoló felfedezések ezek.

El tudják mondani ezek a versek azt, amit ön is szeretne?

– Jobban meg vannak írva, mint ahogy én ki tudnám fejteni magamat. Kiállták száz év próbáját – ez nem kis dolog! Tudom, érzem, milyen el-

képesztő szellemi energiák mozgatták ezeknek a költőknek – Adynak, Pilinszkynek, József Attilának – a kezét. Olyan rálátás van verseikben az életre, amivel én nem rendelkezem. Én nem így gondolkozom, én bizony elakadok a kisebb részletekben. Mankót kaptam Adytól, aki segít átgondolni, sőt elviselni a saját koromat. Soha nem készültem arra, hogy Ady-estet készítssek, mint ahogy József Attilát sem, ráadásul hármat. Egyszerűen válaszokat találtam Ady írásában, mint például a *Poéta és publikum* című publicisztikájában. Meghúztam, kisajátítottam, olyan, mintha én írtam volna. Abszolút az én gondolataimat fejezi ki.

Említene pár verset, amelyek elhangzanak a műsorban? Milyen hangulatokra számíthatunk?

– Nem Ady-áttekintést szeretnék adni, hanem azokat a verseket mondom el, amelyekben megfajtást találtam a saját problémáimra. Szeretném azt a figyelmet, ami nekem, mint előadóművésznek még mindig kijut, ráirányítani Adyra is. A szelekcióban lesz csöndes, belső elmélkedés, mint *A befáradott diák*, a *Szent Margit legendája*, és lesznek nagy

Nem a verset kell
elmondani,
hanem azt,
amit jelent.”

A föltámadás szomorúsága

Ady Endre verseit előadja: Földes László Hobo

Zene: Fekete-Kovács Kornél

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2014. április 9. – 19.30

Kaszás Attila Terem

indulatú kitörések is: *Az undor óráiban*, a *Nagy lopások bűne* vagy a *Szétve-
rek majd köztetek*. Mindegyikben benne van Euróba közepe, a Nyugat-
tal, a történelemmel és múlttal való viszonyunk. Vidnyánszky úrral, az
előadás rendezőjével vitás pontunk *A muszáj-Herkules* című vers, amit
én szerettem volna elkerülni, ő viszont ragaszkodott hozzá. Ez egy
kulcsvers, ahogy ő fogalmaz: cunami. Megtisztelő, hogy úgy gondolja,
69 évesen még mindig van bennem elég belső energia ennek a hiteles
elmondásához. Amilyen „funkcióban” voltam a rock zenében, talán
mégsem tagadhatom le, hogy illik hozzám.

Milyen módszerrel dolgoznak?

– Az anyag már összeállt, épp lemezre éneklek fel a dalokat. Harminc-
egy verset válogattunk össze közösen, ezeken kívül elhangzik majd,
ahogy említettem, a *Poéta és publikum* című, elég hosszú publicisztika.
Ezt bizony ugyanúgy be kell magolnom. Zenés előadásra készülünk:
tíz verset énekelek, mások alatt zene szól, és persze olyanok is lesznek,
amelyek önmagukban hangzanak el. A negyedik sík az elválasztó ze-
néké. A teatrális környezetet Vidnyánszky úr találja ki.

Eljátssza Adyt?

Szó sincs róla! Én mindig Hobo vagyok, nem szerepeket alakítok, ha-
nem magamról beszélek. Nem játszom el Adyt sem, ahogy egy színda-
rabbban sem tudok második alabárdost alakítani. Ezt egyébként egyszer
azért szívesen megtenném. Komolyan! Olyan vagyok a színházban,
mint elefánt a porcelánboltban, akár itt a Nemzeti Színházban, vagy
korábban a debreceni Csokonaiában, az Új Színházban. Dísztet, kel-
léket magamtól nem használnék. Bár mégis mindig van ilyen, aminek
a közepén általában úgy érzem magam, mint egy tank. A *Ballada a két
sebzett battyúrról* című Viszockij-estemen, amit a Nemzetiben játszottunk
Szűcs Nellivel, egy Zsiguliból kell kipattannom. Mint egy nyuszinak –
erre szöveg is van. Képzeld el ezt az én testalkatommal, sír a közönség a
nevetéstől, amikor kimondom.

Hogyan tanul szöveget?

– Nagyon nehezen. De sok előadói esten, monodrámán vagyok már
túl. Nagyon készülök most is, betéve tudom az egész anyagot. Egy
ideje már a versek értelmezésével foglalkozom. Jordán Tamástól tanul-
tam a módszert: minden vers külön A4-es lapon szerepel. Amikor jól
elmondtam – de még csak mint szöveget –, húzok egy strigulát a lap
aljára. Olyan sokszor elmondom a szöveget, hogy szinte beáll a száj-
izmaimba. Innentől már nem a sorokra, hanem csak az értelmezésre
tudok koncentrálni. Nem a verset kell elmondani, hanem azt, amit
jelent. Különböző számú strigula szükséges Adyhoz, József Attilához,
Pilinszkyhez, Faludyhoz, Jim Morrisonhoz, Ginsberghez vagy Villon-
hoz. A strigulázás akkor is zajlik, amikor már műsoron van az előadás,
gyakorolni kell.

Hány közönsége van? Egy, amelyiket a rock érdekli, egy másik, ame- lyiket az irodalom?

– 1983 óta játszom előadóesteket. Ha megmutatom a naptáramat, lát-
hatja: 140-150 előadást játszom egy évben, ebből száz előadást vagy
monodrámát. Ezek kisebb, százfős közönség előtt zajlanak. A rockélet
megváltozott, habár a nagykoncertek is minden alkalommal megtel-
nek, mégsem lehet annyit tartani belőlük, mint korábban. A közönség
egy része harminc éve is elfogadta az irodalmat tőlem. Az akkori rock-
zenei sajtó viszont azt írta, azért játszom Ginsbergert és József Attilát,
mert nincsenek saját ötleteim, miközben negyvenvalahány lemezem
jelent meg, és a *Vadászatot* meg a *Táborút* mellett mégiscsak én írtam.
Azt mondták, versmegzenésítő leszek, mint a Kaláka. A rosszindulat
munkált bennük. A Nemzeti Színház műsorán jelenleg a harmadik
József Attila-estem szerepel. A privát statisztikám szerint a *Tudod,
hogy nincs bocsánat* kilenc éve fut, a 347. előadásnál tartok, és több mint
hatvanezren látták. A közönség nagy része eljön a koncertekre és a
színházba is. Először a koncertekről jöttek a versek felé, ma már a for-
dítottja is igaz.

| fotó: Juhász Balázs

HOBÓRA HANGOLVA

Fekete-Kovács Kornél zeneszerző

Hogyan dolgozik együtt két zenész és milyen zenei stílusban szólalnak majd meg Ady költeményei. Ebbe avat be bennünket Fekete-Kovács Kornél, a tíz énekelt vers, valamint a többi aláfestő zene komponistája.

Dzsessz, Hobo, Ady? Hogyan jönnek ezek össze?

– A dzsessz világában mozgok, emellett másfél éve zenészként játszom Hobóval. Az együtt töltött idő alatt kialakult egy képem arról, mi áll jól Hobo előadói énjének. Emellett ugyanolyan hangsúlyos szempontunk volt az is, mi illik a versekhez. A közös munka során azt tapasztaltuk, Ady költészetét remekül kiegészíti a muzsika.

Hogyan dolgozik együtt két zenész? „Döntőbb” egyikük szava?

– Mindennek alapja az aprólékos felkészülés. Az együtt gondolkodás. Ennek része volt az is, hogy megkértem Hobót, mondja fel diktafonra a verseket. A felvételt többször meghallgatva figyeltem meg, mit hogyan hangsúlyoz, mit kell követnem a zenében is. Ennek tudatában láttam hozzá a komponáláshoz, igyekeztem azt a képet visszaadni, amit közösen kitaláltunk. A legutolsó fázis, a számok rögzítése a stúdióban március közepén zajlik Hobóval és bandájával. Közreműködik ebben *Póka Egon* basszusgitáron, *iffi Tornóczky Ferenc* gitáron valamint *Szaka-dáti Mátyás* ütőhangszereken és dobon. Ezt a felvételt használja majd a színházi előadás is. Amikor április elején elkezdünk a színházban dolgozni, bizonyára Vidnyánszky Attila rendező úrnak is lesznek még a zenével kapcsolatos kérései.

Van személyes kedvence a szerzemények között?

– Talán a *Nézz, drágám kincseimre* és a *Kétkedő, magyar lelkem*. Az utóbbiban megszólaltatjuk a talán legmagyarabb hangszert, a tárogatót is.

Milyen lesz a zene hangzása, hangulata?

– Erről viccesen azt a hasonlatot mondhatnám: zenéről beszélni olyan, mint a focit lerajzolni. Annyi biztos, hogy lesznek benne dzsessz, rock és népzenei elemek is. Nem találtunk ki előre semmilyen koncepciót: azok a színek kerültek előtérbe, amelyek Hobo személyiségéből és a versek hangulatából fakadnak.

az interjút készítette: CSICSELY ZOLTÁN

Ady Endre

Poéta és publikum

Hogy Budapest publikumát meg merjem invitálni, s láttassam magamat, akin nincs semmi látnivaló, s hallattassam, aki bölcsőbeli sírása óta rekedt és a hangtalannál hitványabb hangú, soha, de sohasem hittem.

Életem is úgy indult, hogy Budapest ki fog maradni belőle, rejtőzködés, keserves, tragikus elnémulás s bujkálás önmagam és mások elől lesz ez az élet, melyet akkor rövidebbnek jósoltam. Az a Valaki azonban, aki nagyon titkos és nagyon nagy úr, s akinek akaratából kaptunk valamennyien meghívást az Élet című mulatsághoz, mely hazárdabb, érdekesebb és furcsább, mint egy Ady-este, mást határozott.

Alapjában nem olyan valakinek születtem, aki tud jelen lenni, mert gyáva vagyok, s mert megrémít már csupán az is, hogy mennyi más ember is van még, s ezeknek mindegyike egy-egy határtalan gögű, földi Isten.

Nagyon jól tudom, s még okosabban érzem, hogy mihelyst valaki jelen van, rögtön útban is van, s nekem riasztó a gondolat, hogy egy olyan társadalomban különösen, mely szegénysége miatt is kannibálabb másnál, útjában állhatok bárkinek.

Majdnem egészen Budapest felelőssége, ha sok szomorúbb és fontosabb oka is volt, nem utolsó oka e mai estének, hogy bűntársaimmal akartam szemben állni. S az én bűntársaim között, kik részben megjelentek itt az én vakmerő meghívásomra, nem azok a legkriminálisabbak, akik kevesen, velem voltak. Nem is azok, akiket később divat, hecc, félreértés, majmolás, megtérés, láрма, furcsaság, zavar, csődület, verekedés felém vagy körém vezetett, s nem is azok, akik egyszerűen kíváncsiak és ártatlanok. Szegény nevem méltatlanul ismertté hurcolásába, nagyon is tudatos ellenségeim kényszerítettek. Most ők viselik rossz hadviselő bűneik terhét, mikor a már-már agyonűzött ember ő általuk ott tart, hogy meg meri hívni mindazokat, akik róla tudnak.

Budapest, melyet ki akartam kerülni, s melybe csak félig érkeztem meg, ez a Budapest, mely Magyarország, mert ez az egyetlen építmény, amiből lehet valami, s amire lehet emeleket rakni, végső földülésemben megtámasztott.

Ez: úgynevezett erkölcsi diadal, mert én póz nélkül, orvosok nélkül és ravaszkodások nélkül is tudom, hogy nagyon-nagyon hamar el fogok menni nemcsak Budapestről, de arról a planétáról is, melynek egyik szép és gyarló, emberi szállása Budapest, valamire mégis jó. Hogy én először és talán utoljára hálásan hajoljak meg azok előtt, akik szeretnek, olvasnak, tartanak, s azok előtt, akik meggyőződés nélkül is elfogadnak, s főképpen azok előtt, akik meggyőződéssel utálnak, elhallgatnak, vagy csattanóan pofoznak. S ez a becsületes és talán orvosilag is igazolható sejtésem, hogy úgyse látjuk többé egymást, mentse ki legelőször is a vakmerőségemért, hogy én Önöket ide hívtam, hogy én Önökhöz szólni merek.

S ma, mikor összeállnak bigott mágnás-nőstények, beérkezett nagy írók, rabszolgatartók és diakónusok, zsidók és keresztyének: már azért is érdemes felolvasó estét tartani, hogy egy ember, ha halk, ha rossz, de élőszóval is mondja meg: hohó.

Ady Endre | Székely Aladár felvétele

És ez a legfőbb, ez talán a minden: mikor megrekedt volt itt szinte minden, bátortalan bátorsággal, de ezeket fölszabadítva talán véletlenül, sőt biztosan véletlenül, de én voltam, aki megszólalt.

Bánom is én: értik-e verseimet, vagy sem, úgyis rettegek, hogy túlságosan és sokan értik, de a nagy dolog az, hogy vagy én voltam a nyugtalanság hozója, vagy ami tudományosabb: énáltalam hörgött föl manapság legnyugtalanítóbban a magyar társadalmat kínzó nyugtalanság.

Ami a pálmákat illeti, nem akarok magamnak művészeket illető pálmákat adatni, valamiként politizálni sem politizálok már jó idő óta.

Próbáltam az lenni, amire a tapasztalatom s hitem szerint kérlelhetetlen sors kiszemelt: ember, aki a mások szükséges, véres ösztönzésébe belehal, s aki, ha a halála hamar és jól sikerül, igazán nem bánja, hogy az úgynevezett utókor mit fog vele művelni. Oh, én tudom jól, hogy ma még, titokban üzletembereknek is elsőrendű költők, kifelé kénytelenek az éhenhaló s csak a halhatatlanság hitével vigasztalódó nagy poéta-slemilek maszkjában járni, hogy afféle csoda is megtörténhetik, hogy valaki követelje a halála után jöhető summák kamatainak némi kielőlevezését.

Vége is én nem tehetek róla, hogy még nem haltam meg, s látszólag borzasztóan elevenül élek, s hogy ehhez az éléshez piszkos mellékletek, sőt feltételek, például garasok kellenek, s hogy dicső társadalmi berendezkedésünk szerint minden garast, melyet kiharcoltunk, más elől raboltunk el. Sok-sok enyhítő körülményem volna, de elsorolni unalmas, hanem egyetlenegy még mégis elmondok: sajnálatos becsületességgel éltem és írtam a verseimet, a legrosszabbakat is.

Ismétlem: más dolog, más kérdés, mik ezek a versek, kikhez, kikért, mennyi élet-tartóssággal íródnak, de élet-darabok, de mindegyik egy-egy lépésnyi közeledés a Halálhoz. És még az is csak az én gyötrelmem és bántásom, ha igazságtalanul divatba jöttem, ha név vagyok, mert ártani nem ártok vele még az irodalomnak se, mely nem tartja irodalomnak, amit én csinálok. Vége az még sem árt, ha néha önmaguk lelkéhez tudtam eljuttatni, ha bátorságot adhattam néha bátortalanoknak, már nem vagyok nagyon bűnös.

(Az előadóesten elhangzó, szerkesztett változat. Az eredeti szöveg megjelent a Huszadik Század 1910. január-februári számában.)

Petőfi Sándor:

János vitéz

Mátray László I Szűcs Nelli I Varga József

Közreműködnek:

a Színház- és Filmművészeti Egyetem IV. éves hallgatói:

Bach Kata – udvarhölgy // Csapó Attila – francia szakács // Janka Barnabás

– huszár kapitány // Mészáros Blanka – kutyafejű tatárfejedelem // Szabó

Erika – szerezsen király // Tóth András – a kondérban // Tóth János –

trombitás // Vecsei Miklós – kormányos // Zoltán Áron – hoppmester //

Zsigmond Emőke – Iluska

a Kaposvári Egyetem Színházi Intézetének II. éves hallgatói:

Vas Judit Gigi – tündérlány // Roehnel Zsuzsanna – boszorkány //

Berettyán Sándor – óriás csósz // Berettyán Nándor – rabló vezér //

Stefánszky István – a dorombnál // Fülöp Tamás – udvari bolond // Mikecz

Estilla – francia királylány // Katona Kinga – furulyás lány // Nagy Johanna

– szomszéd kislány // Kovács András – követ // Barta Ágnes – bábok moz-

gatója // Bordás Roland – ostoros legény // Ács Eszter – Jancsi nevelőanyja

// Kráncz Richárd – a török basa fia // Krausz Gergő – kobzos legény

Koreográfus: Berecz István // Díszlet és jelmez: Oleksandr Bilozub // Dra-

maturg: Szász Zsolt // Ügyelő: Dobos Gábor, Lovass Ágnes // Sógó: Kónya

Gabriella // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: 2014. március 7. – 19 óra; Nemzeti Színház, Nagyszínpad

további előadások: április 13., 15., 29.

Petőfi arról ír, hogy Jancsi egy tisztességes, hűséges tetszár végén eljut Tündérországba, és egy lélek jutalmul megkapja élete szerelmét, a tiszta Iluskát. Arról mesél nekünk ez a mű, hogy létezik egy másik dimenzió, és nem kell rakétára ülni hozzá, hogy átlépjünk ebbe a másik világba. Lenyűgöző Petőfi elbeszélő költeménye, talán túl hamar tanuljuk az iskolában, s hamar elfelejtjük, pedig egy gyönyörű beavatási szertartás. Elindul Kukorica János és a próbák során János vitéz lesz belőle, egy hős, akit a döntései, választásai tesznek azzá. Ez a hős mindannyiunkban ott lakik.

VIDNYÁNSZKY ATTILA rendező

János vitéz

Lévai Balázs

Trill Zsolt Rosalindaként magabiztosan ugorja ezt a lécet, naiv bájjal és könnyedén, természetesség helyett szándékoltan affektálva... Sokszínű, akrobatikus játékosság uralja az alakítását...

Ha nem csal a szemem

fotó: Rozmanitz Gábor

Shakespeare szereplői gyakran küzdenek látási zavarokkal, rendre cserbenhagyja őket a szemük. Hol a kedvesüket vélik felfedezni a sötétben egy erkélyen mással csókolózva (*Sok hűbő semmiért*), hol pedig képtelenek átlátni a legegyszerűbb álcán, s nem ismerik fel férfiruhába bújt szerelmüket (*Ahogy tetszik*). Nem beszélve a féltékenységtől megvakuló Othellóról vagy a *Szentivánéji álom* elvarázsolt Titániájáról, aki a bűvös hatású virág cseppjeinek hatására beleszeret az éppen arra kószáló számárfejú mesteremberbe.

Sok baj van a szemekkel, sosem azt látják, amit kéne.

Silviu Purcărete rendezése eleinte még jobban összezavarja a tekinteteket, és nemcsak a szereplőket: a szünetben a bécsi perccet majszoló nézők kisebb csoportokban próbálják megfejteni, hogy valójában ki kicsoda a színpadon. Purcărete többet is csavart az *Ahogy tetszik* alaphelyzetén: részben jelzésszerűen utal a dráma korának autentikus színjátszására, mikor a női szerepeket férfiakkal játszatja el, részben pedig még egyet fordított rajta, mikor a filozófus Jacques szerepét Udvaros Dorottyra osztotta. Az *Ahogy tetszik* esetében az Erzsébet-kori színházi alaphelyzet önmagában a komikum jelentős forrása lehetett. Ahogy a felejthetetlen Géher István tanár úr rámutatott *Shakespeare-olvasókönyv* című alapművében: „...amikor Rosalinda Ganymedes képében elmímeli Orlandónak Rosalindát, a valóságban egy lányt játszó fiút játszó lányt játszó fiút játszó úzi a színházi játékszabályok szerint boszorkányosan nehéz mesterségét. És jaj neki, ha nem naiv bájjal, természetesen, könnyedén!” Trill Zsolt Rosalindaként magabiztosan ugorja ezt a lécet, naiv bájjal és könnyedén, természetesség helyett szándékoltan affektálva. Amikor megáll egy-egy pillanatra, elmélázik, s elhagyja a mímelt női beszédet, kiemelt hangsúlyt kap a férfi mondanivalója: „Ne felejtset el, nő vagyok. Kimondom, amit gondolok.” Sokszínű, akrobatikus játékosság uralja az alakítását, igaz, részben ennek köszönhetően nem lesznek komoly mélységei a hősszerelmes figurának, igaz, ez legtöbb partneréről is elmondható.

Udvaros Dorottyt kivéve. Purcărete a filozofikus Jacques-ot kiemeli a férfiszínészek rengetegéből, s – a barikák melletti – egyetlen színésznőjét bohóccá maszkírozza, férfi gúnyát ad rá, és bedobja a száműzött férfiak rengetegébe. Udvaros fájdalmas, kiábrándult bohóc, aki

szomorúan szemléli környezete ismétlődő történeteit, testvérharcait, vak szerelmeit, gyilkos vadászatait. Maníroktól mentes figurája szép lassan az előadás centrumába kerül, s általa próbáljuk megérteni mi miért történik az élet színpadán.

Az *Ahogy tetszik* előadások fontos kérdése a drámatörténet leghíresebb monológjának tálalása. Purcărete egy izgalmas ötlettel kifordítja a helyzetet, s egyszerre mutat rá a sokat citált monológ közhelyszerű kiüresedésére, és mondatja el Jacques-kal minden pátosztól mentesen, mégis gyomorba vágóan a „Színház az egész világ” szövegét: mintha egy közkedvelt világsláger kerülne előadásra, a többi szereplő kérlelni kezdi Jacques-ot, hogy mondja el nekik, hirtelen mikrofon kerül a kezébe, mindenki köré gyűl, s mint egy rocksztár, belevág a monológba. Alkalmi közönsége az ötödik szakaszig lelkesen hallgatja és ünnepli, ám az emberélet utolsó két stációjára már senki nem kíváncsi, hallani sem akarják a keserves véget, egy pillanat alatt szétszéled az addig oly lelkes közönség. Az előadás legszebb pillanata, mikor Udvaros a sminkasztal mellett ülve magányosan fejezi be híres szövegét.

Purcăreténél valóban színház az egész világ, guruló ruhaállványok rengetege között indul az előadás, az öltözködő, sminkelő színészek a szövegüket gyakorolják a félhomályban. Mintha egy vándortársulat készülne az esti fellépésre. Két-két sminkasztal keretezi a játékteret, gyakran odaülnek a szereplők és bele-belenéznek a tükörbe: Ki is vagyok én? A Nemzeti színpadán minden a melankolikus játékot szolgálja: a gyönyörű látvány, a szinte végig szóló finom muzsika, a nőket játszó férfiak és a férfit játszó nő. Fegyverek sülnek el, emberek halnak meg, majd kelnek fel és élnek tovább.

Színház az egész, mondja Purcărete, színház. A végén egy sorban ülnek mindannyian, mint ázott madarak a drótkötélen. A boldog befejezés helyett azt találgatják, vajon most nem csal-e a szemük.

Osztovits Ágnes

Udvaros Dorottya jelenléte köré szerveződik az előadás, az ő okos-szomorú bohócarca figyelmeztet arra, hogy minden tragédia mögött komédia is rejlik, és a komédián is néha sírni kell.

Színház a színházban

fotó: Bulla Bea

Nem akármilyen gesztus a szerelmesek világnapjára időzíteni annak a Shakespeare-darabnak a bemutatóját, amelynek végén mindenki megtalálja a maga párját. Ki hosszas küzdelem után, ki egyetlen pillanat alatt, ki bölcs rábeszélésre, ki racionális számítás nyomán... Az *Abogy tetszik* azonban nemcsak a párkeresésről, a szerelemről szól, hanem a shakespeare-i életmű – mondhatni, az élet – minden fontos kérdéséről. Szabadságról, zsarnokságról, irigységről, féltékenységről, testvéri szeretetről és gyűlöletről, valóságról és illúziókról, számításról és hűségéről. És sorolhatnánk még hosszan, de álljunk meg, és szögezzük le: ez a mélyen filozofikus komédia mindenekelőtt a színházról beszél. Ha tíz Shakespeare-rajongót megkérdezzünk, mi jut eszébe a darabról, tízen vágják rá a mélabús Jaques monológjának első mondatát: „Színház az egész világ”.

Silviu Purcărete, a Párizsban élő, világhírű román rendező erre a közös tudásra épít, amikor az előadás elején tudatosítja a nézőben, amit itt látni fogunk, az színházi produkció. Készülődnek ugyanis a szereplők az előadásra, ahogy egykor Shakespeare színházában – hódolat a 450 éve született, idén világszerte ünnepelt mester előtt. A férfiak borotválkoznak, szoknyát, harisnyát húznak, mert ugye a női szerepeket is ők játsszák. De nem ragadunk le a 16-17. század fordulójának teátrumánál, a remek díszlet és a jelmezek (Helmut Stürmer és Dragoș Buhagiar) arra utalnak, hogy az elmúlt több mint négy évszázad könnyedén áthidalható, van, amit magunkkal hozunk, de semmi olyasmit, ami gátolná a meglehetősen szerteágazó történet kibontakozását. A mélységében két részre osztott színpad – hátul a száműzött herceg mesés szigete, az illúziók világa, elől a pillanatok alatt átformálható, színházra, fogadóra egyaránt emlékeztető valóságos tér – könnyedén átjárható, minthogy nincs éles határvonal a kettő között. (A sok-sok apró jelenetre bomló, sűrűn helyszínt váltó történetet igencsak nehéz lenne másként lepergetni.)

Purcărete a zenével ugyanúgy játszik, mint a jelmezzel és a díszlettel: eleven muzsikuskok állnak szolgálatban, mint egykoron, de már zongorát és szaxofont hívnak segítségül. (A zene Vasile Șirli, a zongorista Komlósi Zsuzsanna, a szaxofonos Kéring Dávid).

Shakespeare, valljuk be, mindent beletett ebbe a darabba, ami éppen foglalkoztatta, azt is, amit már sikeresen felvetett korábban, s azt

is, amit későbbi darabjaiban pontosan körvonalazott. Ezért aztán ezt a látszólag könnyű komédiát roppant nehéz színre vinni. Purcărete úgy döntött, nem próbálja egyenletesre csiszolni a dramaturgiát, nem tesz úgy, mintha minden egy irányba haladna, inkább minden mozzanatban hangsúlyozza a darab eklektikus voltát.

A színészvezetésben is ezt tartja szem előtt. A férfiból Rosalindává előlépő, majd fiatal lányként férfi álarcot öltő, aztán nőletét felfedő, s az epilógusban ismét férfivá váló Trill Zsoltnak módot ad arra, hogy bizonyítsa, mindig is volt és lesz sztárszínész, aki ragyogó beszéd- és mozgáskultúrájával első a nem egészen egyenlők között. Hozzá kell felnőniük a többieknek, kinek-kinek a saját eszközeivel. Fehér Tibor remek Célia, Szatory Dávid pedig nagyszerű Orlando. Minden adottságuk megvan arra, hogy ők legyenek a jövő „Rosalindái”. Az előadás legmulatságosabb perceit azonban nem ők, hanem az epizodista „nagyok” szerzik. A számító, csúnya vénlány szerepében Eperjes Károly zseniálisan komédiázik. Sorsot épít szinte semmiből, s a nézők a hasukat fogják a nevetéstől már attól is, ahogy átmegy a színpadon. Szarvas József bölcs pásztorként pazar lányokból álló nyáját kap, hogy bizonyíthassa, nem csak az emberek nyelven ért. (Csupa remek rendezői ötlet!) Reviczky Gábor Probakóként lubickol szövegében. Az előadás nagyszerű pillanatait szerzi Bodrogi Gyula, Orlando hűséges öreg szolgájának, Ádámnak a szerepében. Megrázó alakítás! Tragédia a komédiában.

Igazságtalanok vagyunk, hogy nem emlékezünk meg az előadás valamennyi szereplőjéről, mert nincs itt hamis hang, ám a kötött terjedelem miatt most csak a leghíresebb szerepről tudunk szólni. Az önmagában nem meglepetés, hogy Udvaros Dorottya kapta a melankolikus Jaques szerepét. A Purcărete-féle felfogásban ez szinte várható volt. Az ő jelenléte köré szerveződik az előadás, az ő okos-szomorú bohócarca figyelmeztet arra, hogy minden tragédia mögött komédia is rejlik, és a komédián is néha sírni kell. Udvaros intenzív jelenléte az előadás nagy nyeresége, még akkor is, ha híres monológja – „Színház az egész világ” – Purcărete-féle értelmezésének nyitján több héttel a bemutató után is törjük a fejünket. Persze soha rosszabb dolgunk ne legyen.

„Olyan helyzetekre, alkalmakra volna szükség, ahol mindkét, mindhárom stb. fél elmondhatja a maga történetét – vagyis álláspontját saját történelmi tapasztalatával, ideológiai háttérével, érvekészletével együtt.”

HA RÓLUK IS SZÓL

Can Togay János – Collegium Hungaricum Berlin

Milyen módon tud a Collegium Hungaricum Berlin (CHB) a színházi területen „lobbizzni” a magyar színház ügyében?

– Elsősorban szervezéssel, háttérmunkával. Egy komplett előadás befogadására nem elegendő a CHB infrastruktúrája.

Tavaly decemberben Berlinben tartottak konferenciát a magyar színházi élet aktuális kérdéseiről. Annak háttérében is ott volt a CHB?

– A berlini Böll Alapítvány vezetői és a legnagyobb német színházi portál, a nachtkritik.de vezetője megkerestek és tájékoztókat folyamatosan, személyekről is. Némileg szokatlan volt az a nyitottságra való igényük, hogy a maga ellentmondásosságában kezeljék a témát, azaz ne csak a Németországban amúgy is ismert és elismert függetlenek szempontja jelenjen meg a konferencián, hanem képviselje álláspontját például a Nemzeti Színház igazgatója, illetve az NKA elnöke, mint ahogy a magyar történelmi összefüggésekről is különböző felfogást képviselő történészek beszéljenek.

Mi az oka, hogy nem természetes a különböző álláspontok ütköztetése? Az a nyitottság, amire a Böll Alapítvány legalább törekedni próbált, szinte egyedülálló.

– Valóban jogos kérdés hogy túl lehet-e lépni a megszokott szempontok szűk látókörén. Március közepén a berlini Hebbel am Ufer, a HAU, a város alternatív, független színházi szcénájának legjelentősebb intézménye is szervezett egy rendezvénysorozatot, amely a magyar színház és társadalom kérdéseivel foglalkozott. Az előkészítés fázisában igyekeztem meggyőzni a szervezőket, hogy a diskuszióba a független színházak képviselőin túl vonják be a Magyarországon vitában álló felek mindegyikét. Amellett is igyekeztem érvelni, hogy a színházi produkciókat magukat is szélesebb palettáról válasszák, hogy így ennél összetettebb, illetve a polémia érzékeltető kép alakuljon ki a magyar színházi valóságról. Ezt határozottan elleneztek. Nincs is ezzel gond, ők így gondolják, és kész... Én azonban határozottan úgy gondolom,

hogy csak vélemények, álláspontok ütköztetése viszi előbbre az ügyeket, csak ez segíti egymás megértését, és ami ennél még fontosabb: csak így formálhat önálló véleményt magának a közönség.

Magyarországról úgy látszik, hogy a hazai színházi életet kizárólag a függetlenek felől itélik meg Németországban.

– A magyar független színházak érdemei számosak, ennek okán ők már régóta jelen vannak a német színházi világban. Így ezen ismert alkotók, társulatok ügye – támogatások zárolása stb. – könnyen témává vált a német sajtóban. Ám egy másik szempontot is fontos megemlíteni. Az identitásokról, a kultúrafinanszírozásról, a művészek politikai szerepvállalásáról szóló vitának Németországban több évtizedes, rendkívül összetett története van. A magyar függetlenek ügye így némiképpen a németekről is szól. Ezért is van érzékenység a téma iránt.

Mi az elzárkózás oka?

– A HAU-fesztivál esetében, úgy vélem, politikai elkötelezettség volt az ok. Az, hogy mindenki óvja a saját identitását, természetes. De az alternativitás, a függetlenség sokféle lehetséges értelmezése számos kérdést felvet. Ahhoz, hogy valaki kockára tegye az identitását egy vita keretében, mindkét fél részéről kellő öntudat, bátorság és empátia szükségeltetik.

Berlin nyitott szellemiségű város hírében áll. Hányasra értékelné ebben a tekintetben?

– Egy ötös skálán négyesre. De különös módon olykor hármásra. Ám ez nem jelenti azt, hogy a város ne lenne nyitott. Rendkívüli módon az, befogadó, sokszínű. Kíváncsi vagyok magunknak ezt a nyitottságot.

Akkor a közepes osztályzatot hogyan értsem?

– Talán az az érzés fogalmazódik meg ebben, hogy a nyitottság olykor előítéletekkel is terhelt. A német közvélemény elvárása szerint Európa,

SZÍNHÁZI ESÉLYEK – KÜLFÖLDÖN

Miként van jelen a magyar színház Berlinben, Bécsben, Párizsban, Moszkvában? Kik azok, akik népszerűek külföldön, és miért ők? Milyen folyamatok tapinthatók, mi iránt mutatkozik érdeklődés? Melyek azok a tényezők, amelyek a kapcsolatokat, a megértést segítik, és melyek azok, amelyek nehezítik vagy egyenesen gátolják azokat. A külföldi magyar intézetek vezetőit kérdeztük – Can Togay János (Berlin), Ablonczy Balázs (Párizs), Barany Ándrás (Moszkva) és Méhes Márton (Bécs) válaszolt.

amely a hidegháború évtizedeiben kettévált, a vasfüggöny leomlásával „ismét” kulturális-politikai-értékbeli egységet képez. Ami ennek ellentmondani látszik, az zavart okoz. Az egység „érzése” pedig szerintem több szempontból tévedés, és számos félreértés fakad belőle. Európa kulturális értelemben soha sem volt egységes, és ma sem az. Nem emelném elméleti rangra a véleményemet, de azért Kant és Dosztojevskij nagyon másként látták a világot! A messzire visszanyúló ideológiai, történelmi különbségek kulturálisan ma sem tudatosulnak megfelelően, és tovább nehezíti a helyzetet, amikor ezek a kulturális különbségek politikai síkra terelődnek. A dolog innentől jelentős mértékben „nyelvi” kérdés: ki milyen módon tudja elmondani a saját történetét, és azt ki milyen „füllél”, vagyis történelmi tapasztalatokkal stb. hallgatja. Ha Vidnyánszky Attila, aki igen figyelemre méltó alkotó, egy berlini vitában az „Isten” és a „haza” szavakat használja szenvedéllyel, akkor ezeknek nagyon más az akusztikája, mert a német hallgatóságból a '68 előtti, meghaladottnak megélt konzervativizmus emlékét hívja elő, tökéletesen függetlenül attól, hogy Vidnyánszky ma miképpen érvel és valójában miért. Olyan helyzetekre, alkalmakra volna szükség, ahol mindkét, mindhárom stb. fél elmondhatja a maga történetét – vagyis álláspontját saját történelmi tapasztalatával, ideológiai hátterével, érvkészletével együtt. Az ideológiai alapú zárkózottság tény. Ahhoz,

hogy ezen oldani lehessen, személyes kapcsolatokra van szükség, mert ezek képesek többek között a sajtóból építkező előítéleteken túllépni. Olyan közvetítők kellene, akik több kultúra „nyelvét” beszélik.

Én nem tudok neveket sorolni a színház területén. Ön?

– Én sem – sajnós.

Mi ennek az oka?

– Hosszas eszmefuttatás helyett egy személyes élménnyel válaszolok. Idén februárban tajvani művészekkel beszélgetve megerősödtem abban a hitemben, hogy nem a különbségek áthidalása, meghaladása, leküzdése stb. volna a cél. Hanem annak elfogadása, hogy a kultúrákat, nemzeteket, húsbavágó belső ellentmondások feszítik, és hogy pont az ellentmondások ténye hozhat közel bennünket egymáshoz. A tajvaniak a legkorszerűbb technológiák alkalmazásában a világ élmezőnyébe tartoznak, társadalmukat ugyanakkor rendkívül erős tradicionalizmus is jellemzi, miközben egy hatalmas ország, Kína ölelésében léteznek... Ahogy ezekről a kérdésekről beszélgettünk, világos lett előttem: ugyan egészen más a történelmünk és a jelenünk, de pont az ellentmondások ténye, dinamikája és fontossága teszi lehetővé, hogy megértsük egymást. Szabad, önironikus és provokatív hangon kell tudnunk az önmagunkra, saját nemzetünkre, kultúránkra jellemző benső ellentmondásainkra is reflektálnunk, hogy mások felé is nyitottak tudjunk maradni. És ennek a színház az egyik kiváló eszköze.

Mivel érdemes próbálkozni?

– Idegen környezetben határozottan „valamilyennek” kell lenni. Az első és legfontosabb szempont az autenticitás. Nagyon fontos, hogy az a befogadó közeg, amelyben az „idegen” előadás megjelenik, rá tudjon hangolódni a témára, a megszólalás módjára, hogy megérintse őt az élmény. Hogy minden eltérő történelmi tapasztalattal, jelenbeli életérzéssel együtt úgy érezzék: ez a magyar színházi társulat olyasmit mond nekik, ami róluk is szól.

KORNYA ISTVÁN

| fotó: Jan-Gunnar Franke

KEVÉS PÉLDA, NAGY SIKER

Baranyi András – Magyar Kulturális, Tudományos és Tájékoztatási Központ, Moszkva

Oroszországban van nyitottság, kíváncsiság külföldi produkciók iránt, de nagyobb sikerre általában a hazai, mondhatni, „saját” produkciók számíthatnak. A nyitottság tekintetében van még egy fontos tényező, amely kevésbé ismert odahaza. Oroszország mintegy százötven kisebb-nagyobb lélekszámú nemzetisége közül viszonylag sok olyan is van, amely Oroszországon belüli autonómiával, saját köztársasággal rendelkezik, és az összes köztársaságban működnek nemzetiségi színházak. Mára ezek az intézmények a nemzetiségek önazonosságának és összetartozásának fontos letéteményeseivé váltak, és sok nemzetiségi színházban is magas színvonalú nemzetközi fesztiválokat szerveznek. Erre talán a legjobb példa a Tatárföld fővárosában, Kazánban rendszeresen megtartott nemzetközi muzulmán színházi fesztivál.

Ami a magyar színház oroszországi jelenlétét illeti, az utóbbi években erre sajnos kevés példa akadt, ám azok sikere igen jelentős volt. 2005-ben az egyik legrangosabb orosz színházi elismeréssel, Sztanyiszlavszkij-díjjal tüntették ki Schilling Árpád rendezőt. 1999 és 2001 után legutóbb 2009 szeptemberében vendégszerepelt Moszkvában a beregszászi társulat. Az ekkor negyedik alkalommal megrendezett Meyerhold Fesztiválra Vidnyánszky Attila Három nővér című előadását hívták meg. A produkciót a moszkvai színházi szakma kiemelt érdeklődése mellett kétszer is eljátszották, a rendezőt pedig ekkor Meyerhold-díjjal tüntették ki. Bodó Viktor grazi rendezése (Peter Handke: *Az óra, amikor semmit sem tudtunk egymásról*) 2010-ben szerepelt a NET – Új Európai Színház fesztiválján, és a legrangosabb oroszországi színházi fesztiválon, az Arany maszkon elnyerte az Oroszországban vendégszerepelt legjobb külföldi előadásnak járó díjat. Oleg Tabakov felkérésére Szász János rendezte meg a Művész-színházban 2011 szeptemberében bemutatott Mester és Margaritát, a Mihail Bulgakov regényéből készült saját adaptációját. A darab azóta is műsoron van, és a rendezőt meg is hívták egy újabb munkára.

Sokkal intenzívebb az együttműködés a könnyedebb műfaj, az operett területén. A Budapesti Operettszínház több éve partneri kapcsolatot ápol a Szentpétervári Zenés Komédia Színházzal, ahol az elmúlt években számos gálaest mellett több koprodukciós előadást is létrehozta. Legutóbb 2013 őszén szerepeltek magyar operettszínészek Oroszországban.

Az utóbbi év tapasztalatai alapján összességében azt mondhatjuk: a zene és a képzőművészet magyar jelenléte látványosabb Oroszországban, mint a színházé.

CSÖKKENŐBEN?

Ablonczy Balázs – Párizsi Magyar Intézet

A francia kultúra abszolút nyitott a külföldi kulturális termékekre, de azt is látnunk kell, hogy iszonyatos a konkurencia ezen a területen. Párizs és egyáltalán a francia kultúra még mindig a világ kultúrafogasztásának és termelésének mitikus helyszíne: nemcsak nagyon jónak kell lenni, hanem nagyon jó kommunikációs ügynökséggel kell rendelkezni annak, aki itt érvényesülni akar. A francia – válság ide vagy oda – még mindig széles, nagy, középosztályon nyugvó társadalom, amelyben a nagy számok törvényénél fogva mindig lesz egy olyan csoport vagy réteg, amely érdeklődik más kultúrák iránt és erre hajlandó is áldozni. A benyomásom az, hogy abban a műfajban lehet sikereket elérni, ahol a nyelvi gát és/vagy a speciális, közép- és kelet-európai létkörülmények megértése kevésbé jelent akadályt a befogadásban. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy a hazai irodalom vagy a színház nem lehet sikeres a francia piacon, mert bőven van példa az ellenkezőjére az elmúlt évekből, de a népzene, a dzsessz, a komolyzene, a fotó vagy egyes képzőművészek és bizonyos táncprodukciók esetében a kockázat sokkal kisebb.

A nyitottságot azzal együtt fontosnak tartom hangsúlyozni, hogy tavaly a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház kénytelen volt lemondani a franciaországi meghívásról. A strasbourgi vendégjáték meggátlása – illetve a magyar fél méltatlan helyzetbe hozása, és az ebből fakadó távolmaradás – mögött még csak nem is franciaországi, hanem egyértelmű magyarországi politikai sugalmazás volt. Azt mon-

OPERETT, MOLNÁR, KORTÁRS

Méhes Márton – Collegium Hungaricum, Bécs

A mai osztrák színházi élet magyar vonatkozásaiban fontos szerepet játszanak a klasszikus magyar, ugyanakkor Ausztria színháztörténete számára is meghatározó előadások ugyanúgy, mint a kortárs magyar darabok bemutatása, társulatok vendégszereplése. Az immár kanonikus művek közé tartoznak a monarchia végének mai napig sikerrel játszott operettjei. Ezek a darabok – és szerzőik, így Kálmán Imre vagy Lehár Ferenc – egy olyan korszak képviselői, amelyben a magyar és az osztrák színházi élet meghatározóan összefonódott. Az operettek – A víg özvegy, a Luxemburg grófja vagy a talán legnagyobb sikerrel játszott Csárdáskirálynő – bécsi verzióinak népszerűsége máig tart.

Az operett előadások sikerével talán csak egy magyar szerző, Molnár Ferenc versenyezhet. Az író több darabját játsszák Ausztriában, de egyik sem olyan széleskörűen ismert, mint a Liliom. Ezt a darabot az osztrákok Alfred Polgar által a pesti Városligetről a bécsi Praterre, a pestiről a bécsi munkásszengre áthangolt remek fordításában ismerik, és alig telik el év, hogy új bemutatóval ne gazdagodna a darab előadástörténete.

Az osztrák nézőközönség magyar színházról való gondolkodásán ezen felül számos itt megforduló kortárs író, rendező és társulat alakítja. Fontos megemlíteni Bodó Viktor rendezőt, aki 2006 óta rendszeresen és nagy sikerrel dolgozik a grazi Schauspielhausban. Több osztrák fesztivál hív meg rendszeresen magyar vendégeket. Ilyen a bécsi Theater Brett „Mitteleuropäisches Theaterkarussell” elnevezésű, kelet-közép-európai országokat bemutató rendezvénye is. A legfontosabb bécsi színházi eseményként számon tartott Bécsi Ünnepi Hetek (Wiener Festwochen) 2012-ben a Krétakör társulat Krízis-trilógiájának A papnő című darabját, valamint Mundruczó Kornél nagy port

kavaró Szégyen című előadását játszotta, idén Pintér Béla és Társulata előadásában a Titkainkat mutatják be.

Magyar vonatkozású csemege lesz márciusban a Collegium Hungaricum és a már említett bécsi Theater Brett közös koprodukciója: Grecsó Krisztián Mellettem elférsz című, új darabjának ősbemutatója – Bécsben, német nyelven, helyi színészek tolmácsolásában, a magyar Léner András rendezésében.

(A bécsi Burgtheater magyar színházi fesztivált tartott március 14. és 20. között, amelynek meghívottja volt a Nemzeti Színház, a Szputnyik Hajózási Társaság és a Katona József Színház, a Forte Társulat, a Krétakör, valamint a Pintér Béla és Társulata. A Burgtheater gazdálkodása miatt kirobbant súlyos botrány következtében a bécsi társulat megvonta a bizalmat Matthias Hartmann igazgatótól, akit március közepén azonnal hatállyal leváltottak. Ezért előbb a Nemzeti Színház, majd a Krétakör is lemondta részvételét. – A szerk.)

dani, hogy „diktatúrát támogatsz: elhozhatod a rendezésedet, meg a társulatodat, de szó sem lehet arról, hogy megvitassuk veled a művészi elképzeléseidet, ne szólj a hallgatóinkhoz és maradj csöndben”, nos ez még az alapvetően baloldali kultúrájú, de a vita szabadságára kényes francia művészeti életben is elfogadhatatlan. Ahol csak lehetett, ezt a francia partnereknek el is mondtam. Ezt természetesen más magyar társulat esetében is megtettük volna, ha méltánytalanság éri őket.

Az elmúlt években a magyar színházi jelenlét mintha csökkent volna Franciaországban – de lehetséges, hogy ezt rosszul érzékelem. A Krétakör, a Hoppart, a debreceni Csokonai Színház bukkant fel meghívások alkalmával. De ez is változó: a nyolcvanas-kilencvenes évek például a Katona nagy korszaka volt. Most a fesztiválok részéről érezhetően megnőtt az érdeklődés a független társulatok iránt. A műfaji megkötöttségekről nehezebb nyilatkozni: Frenák Pál társulatának, vagy Nagy József produkcióinak viszonylag állandó és elkötelezett tábora van. A száztágú cigányzenekar is rendszeresen fellép különböző formációkban, de az operett esélyeinek megbecslésére nem vállalkoznék. Ott valóban lehetnek nyelvi gondok: az operett (amely igenis fontos és komoly közép-európai kulturális történeti jelenség) nézője kapcsolódni akar, és ebben a nyelvi problémák gátolhatják... De az intézetben tavaly ősszel szerveztünk egy Kálmán-Lehár operetttestet, amelyet az elképesztő előadói adottságokkal rendelkező, kitűnő ze-

„A kortárs műveknek mindenképp van esélyük, inkább, mint egy klasszikus szerzőnek, amelyből a francia drámairodalom nyilván tud hasonlót felmutatni.”

netörténész Didier Francfort kommentált és mutatott be. A dalok is franciául csendültek fel: falrengető siker volt.

A kortárs színháznak, műveknek mindenképp van esélyük, bizonyos értelemben inkább, mint egy klasszikus szerzőnek, amelyből a francia drámairodalom nyilván tud hasonlót felmutatni, és onnantól a magyar klasszikus szerző szénája rosszul áll. Madách Tragédiája – amit mi magyarok szeretnénk, ha felfedezne a külföld – fogas kérdés: kicsit Csontváry művészetéhez hasonlítható a problémája. Nekünk nagyon sokat jelent, és vannak külföldiek is, akiket megérintett, de szélesebb közönség nem biztos, hogy fogékony rá. Meg kell próbálni, mindenestre.

A színházművészet lényege az útkeresés, a világra való rácsodálkozás, a lét újrafelfedezése és megfogalmazása őszintén és magas színvonalon. Magyarországon már évtizedek óta „hiánycikk” egy igazán jelentős, nemzetközileg is jegyzett színházi szemle, célunk, hogy a MITEM a következő években kitöltse ezt a hiányt.

Bátran és nyitottan kell a világ felé fordulnunk, és lehetőség szerint tágra nyitott kapukkal kell fogadnunk más kultúrák, értékvilágok, hagyományok és útkeresők képviselőit. Nagyon fontosnak tartom azt is, hogy a magyar néző egy sor külföldi előadást látva megteheti a maga összehasonlítását.

A MITEM-re elsősorban a „sorstárs” országok színházait hívtuk meg. Lássuk, hol tartanak, hogyan keresik a gyökereiket és forrásait, merre látják a megújulás lehetőségeit a kelet-európai színházak két évtizeddel azután, hogy felbomlott a Szovjetunió és véget értek a diktatúrák. Érdekel bennünket, hogy a globalizálódó világban milyen egyedi és milyen közös színházi megközelítések léteznek a hasonló

történelmű országokban. Erről szeretnénk dialógust folytatni velük és a közönséggel az előadásokon keresztül. De nem ragaszkodunk mereven csak ehhez a régióhoz, ezért tatár, grúz, norvég, török társulatokat is hívtunk.

Két vezető gondolat mentén szerveződik a MITEM: mit jelent a

„nemzeti színháziság” és a korszerűség. Meggyőződésem, hogy e két kérdéskör viszonyának vizsgálata izgalmas téma, sőt megkerülhetetlen.

Az előadások mellett beszélgetésekre, közönségtalálkozókra, konferenciákra várjuk nézőinket és az érdeklődőket.

VIDNYÁNSZKY ATTILA
a Nemzeti Színház főigazgatója

MOLIÈRE: DON JUAN

Rendező: Alexander Morfov

Ivan Vazov Nemzeti Színház, Szófia, Bulgária

mikor? hol? április 1. – 20 óra; Nagyszínpad

Hol tartunk? Hova tartozunk?

Ha visszaemlékszem arra a két fesztiválra, mikor a Katona József Színház igazgatója, Zsámbéki Gábor nagy nehézségek árán meg tudta szervezni az Európai Színházak Uniójának seregszemléjét, jól eső szakmai izgalom fog el. Hiszen olyan nagyságok jöttek el Budapestre, mint Ingmar Bergman a stockholmi Dramatennel, Nekrošius a Meno Fortassal, Planchon a TNP-vel, Donallan a Cheek by Jowl társulattal, Dogyin világhírű együttesével. És ne felejtjük el, a Katona kötelékéből ekkor kezdte európai karrierjét Schilling Árpád és Bodó Viktor is. Remélhetjük, hogy a MITEM is felélénkíti a magyarországi színházi gondolkodást. Az orosz tájékról érkező színházművészet eddig is erős hatással volt ránk. Tovsztonogov előadásai, Efrosz munkái, Ljubimov Taganka Színháza és végül Dogyin *Gaudeamusza* ma is érzékelhetően jelen van útkereső kísérleteinkben. Egyáltalán nem mellékes, hogy a kitekintés megmértetés is. Láthatjuk, hol tartunk, hova tartozunk a színházi térképen. Egy ilyen gazdag fesztivál mindenféle elfoglaltság nélkül kérdőjelezi meg az itthoni szakmai evidenciákat.

MÁTÉ GÁBOR színművész
a Katona József Színház igazgatója

Nehéz választani!

Először is: látatlanba' le a kalappal a Nemzeti Színház előtt, hogy – ha jól számoltam – legalább egy tucatnyi különböző, külföldi társulatot hív a fesztiválra. Ez a kívülről számunkra elképzelhetetlen munkamennyiséget jelent, megspékelve az idegen nyelvek nehézségeivel.

Másodszor: nem kérdés, hogy rendkívül érdekes értelmezési keretet kaphatunk, ha látjuk, más népek miféle feladatot szánnak nemzeti társulataiknak: problémafeltárás vagy inkább -megoldás, a nemzeti irodalom erősítése, kitekintő műsorrend, hagyományörzés és/vagy külső hatások befogadása? Vajon klasszikus stílus vagy épp kísérletező kedv jellemzi őket?

Harmadszor: irigy vagyok! Opera vagy balett terén efféle gazdagságú és nemzetköziségű fesztivált csak Krózusok rendezhetnek, mert ezeknek a műfajoknak

sokszoros az ember-, próba- és produkciós igényük. Azért amit tudunk, mi is megteszünk: idén is szemléljük a vidéki és erdélyi operatársulatok premierjeit az Erkel Színházban, ugyanott a nagyvárosi táncársulatok és néhány alternatív csapat idei termését is bemutatjuk.

Utoljára: tényleg nehéz választani ennyi program közül, de sikerülni fog!

ÓKOVÁCS SZILVESZTER
a Magyar Állami Operaház főigazgatója

I. MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Moszkva és Újvidék, Szentpétervár és Bukarest, Tbiliszi és Vilnius, Kazán és Oslo, Riga és Ankara – többek között ezen városok jelentős színházaiból érkeznek előadások az I. Madách Nemzetközi Színházi Találkozóra, a MITEM-re (Madách International Theatre Meeting).

Március 26. és április 7. között számos szakmai program kíséretében 13 ország 19 előadása lesz látható a budapesti Nemzeti Színházban.

Találkozás, párbeszéd, inspiráció

Egy nemzetközi színházi fesztivál mindig lehetőséget ad a találkozásra, a párbeszédre és a kölcsönös inspirációra. Kivételes alkalom ez a nézőknek, és nekünk, magyar színházi alkotóknak, hogy kiváló külföldi előadásokat láthatunk, megismerkedhetünk más országok művészeinek gondolkodásmódjával.

ESZENYI ENIKŐ színművész
a Vígszínház igazgatója

ZERO LITURGIA (DOSZTOJEVSZKIJ NYOMÁN)

Rendező: Valerij Fokin
Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár, Oroszország

mikor? hol? március 26. – 20 óra; Nagyszínpad

Ünnep

Nagyszerű dolognak tartom, hogy sok kiváló külföldi együttest hívott meg a Nemzeti Színház a Madáchról elnevezett színházi találkozójára. Egy nemzetközi fesztivál megmutatja az aktuális színházi vívmányokat és színházi divatokat is. Ha egy előadás két és fél, három óra, az lehet trendi, ha másfél óra és szünet nélkül játsszák, az alkalmazkodás a tévéhez szokott nézők igényeihez. Ha mindenkit leöntenek vízzel a színpadon, az lehet divat, ha az előadáson sokat vetítenek és használják a technikát, az korszerűség. Jó, ha ismerjük a trendeket, de nem muszáj, hogy ezek után menjünk. Őszintén remélem, hogy ez a fesztivál ünnepi lesz, hiszen a fesztivál szó jelentésében magában is benne van az ünnep.

SZINETÁR MIKLÓS rendező
a Magyar Állami Operaház nyugalmazott főigazgatója

CSEHOV: SIRÁLY

Rendező: Tomi Janežič
Újvidéki Szerb Nemzeti Színház Szerbia

mikor? hol? március 29. – 17 óra; Nagyszínpad

Kíváncsiság, nyitottság

Ha a gyakorló színházcsinálók életében rendszeres lenne és lehetne a külföldi előadások látogatása, ha időről-időre kitekinthetnének és átélhetnének a tőlünk eltérő kultúrák színházi kezdeményezéseit, akkor is üdvözlendő és hiánypótló lenne a Nemzeti Színház nemzetközi színházi találkozója. A pazar, színes kínálat a színházi emberek kívül a közönségnek is izgalmas élményeket ígér.

A meghirdetett program kíváncsiságot és nyitottságot feltételez a szervezőkről, de nyitottságot és kíváncsiságot követel a színháziaktól és a nézőktől egyaránt, hogy megismerjük és befogadjuk az ide érkezők művészi gondolkodását és világát.

Színházi ünnepekre nagy szükség van. Hiszem, hogy ez a közel két hét közös ünnep lesz a magyar kultúrában, tartalmával gazdagabbá tesz bennünket.

RÁTÓTI ZOLTÁN színművész
a kaposvári Csiky Gergely Színház igazgatója

március 26. SZERDA 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Nyikolaj Vasziljevics Gogol nyomán GOGOLREVIZOR rendező: Viktor Rizsakov Moszkvai Művész Színház – Stúdió (MHAT), Oroszország (1 óra 50 perc - szünet nélkül)
március 26. SZERDA 20:00 Nagyszínpad	Fjodor Mihajlovics Dosztojevszkij: A játékos nyomán ZÉRÓ LITURGIA rendező: Valerij Fokin Alekszandrinszkij Színház, Szentpétervár, Oroszország (1 óra 40 perc - szünet nélkül)
március 27. CSÜTÖRTÖK 20:00 Nagyszínpad	Viktor Asztafjev ELÁTKOZOTTAK ÉS MEGGYILKOLTAK rendező: Viktor Rizsakov Moszkvai Művész Színház, Oroszország (1 óra 40 perc - szünet nélkül)
március 28. PÉNTEK 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Muhaned Al Hadi CAMP (Tábor) rendező: Muhaned Al Hadi Bagdadi Nemzeti Színház, Irak (50 perc - szünet nélkül)
március 29. SZOMBAT 17:00 Nagyszínpad	Anton Pavlovics Csehov SIRÁLY rendező: Tomi Janežič Újvidéki Szerb Nemzeti Színház, Szerbia (6 óra - 3 szünettel)
március 29. SZOMBAT 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Samuel Beckett ELSŐ SZERELEM rendező: Gemza Péter Debreceni Csokonai Színház, Magyarország (70 perc - szünet nélkül)
március 30. VASÁRNAP 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Samuel Beckett GODOT-RA VÁRVA rendező: Petru Vutcăra Eugène Ionesco Színház, Chisinau (Kisinyov), Moldova (2 óra 30 perc - 1 szünettel)
március 30. VASÁRNAP 20:00 Nagyszínpad	Mihail Lermontov ÁLARCOSBÁL rendező: Rimas Tuminas Vilniusi Kis Színház, Litvánia (2 óra 30 perc - 1 szünettel)
március 31. HÉTFŐ 17:00 Nagyszínpad	Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL rendező: Vidnyánszky Attila Nemzeti Színház, Budapest, Magyarország (2 óra 20 perc - szünet nélkül)
március 31. HÉTFŐ 20:00 Gobbi Hilda Színpad	Tarjei Vesaas: Madarak című regényéből Claude Régy színházi rendezése alapján ISTENI KÖD (Brume de Dieu) rendező: Alexandre Barry Franciaország, 2012 (film - 1 óra 35 perc - szünet nélkül)
április 1. KEDD 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Jon Fosse EGY NYÁRI NAP rendező: Farid Bikcsantajev Galiaskar Kamal Kazányi Állami Tatár Színház, Oroszország (1 óra 40 perc - szünet nélkül)

április 1. KEDD 20:00 Nagyszínpad	Molière DON JUAN rendező: Alexander Morfov Ivan Vazov Nemzeti Színház, Szófia, Bulgária (2 óra 40 perc - 1 szünettel)	
április 2. SZERDA 20:00 Nagyszínpad	William Shakespeare MACBETH rendező: David Doiashvili Állami Zenés és Drámaszínház, Tbiliszi, Georgia (Grúzia) (2 óra 20 perc - 1 szünettel)	
április 3. CSÜTÖRTÖK 17:00 és 20:00 Gobbi Hilda Színpad	Ion Luca Caragiale műve alapján KÉT SORSJEGY rendező: Alexandru Dabija I.L. Caragiale Nemzeti Színház, Bukarest, Románia (1 óra 15 perc - szünet nélkül)	
április 5. SZOMBAT 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Kjersti Annesdatter Skomsvold MINÉL GYORSABBAN MEGYEK, ANNÁL KISEBB VAGYOK rendező: Margreth Olin Oslo-i Nemzeti Színház, Norvégia (2 óra - 1 szünettel)	
április 5. SZOMBAT 20:00 Nagyszínpad	Lewis Carroll műve nyomán ALICE – Körfutás két felvonásban rendező: Andrej Mogucsij Tóvsztonogov Nagy Drámai Színház, Szentpétervár, Oroszország (2 óra 30 perc - 1 szünettel)	
április 6. VASÁRNAP 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Danyil Harmsz AZ ÖREGASSZONY rendező: Vladislavs Nastavševs Rígai Nemzeti Színház, Lettország (1 óra 30 perc - szünet nélkül)	
április 6. VASÁRNAP 20:00 Nagyszínpad	William Shakespeare AHOGY TETSIK rendező: Silviu Purcărete Nemzeti Színház, Budapest, Magyarország (2 óra 45 perc - 1 szünettel)	
április 7. HÉTFŐ 17:00 Gobbi Hilda Színpad	Huseyin Alp Tahmaz HOVÁ? MERRE? rendező: Volkan Özgömeç Ankarai Állami Színház, Törökország (2 óra 20 perc - szünet nélkül)	
április 7. HÉTFŐ 20:00 Nagyszínpad	Paul Claudel – Arthur Honegger JOHANNA A MÁGLYÁN rendező: Vidnyánszky Attila Nemzeti Színház, Budapest, Magyarország (1 óra 30 perc - szünet nélkül)	

SZÍNHÁZ A KÖZÉPPONTBAN

A MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ MÉDIATÁMOGATÓJA AZ MTVA.

TALÁLKOZÁSOK

Közönségtalálkozók, beszélgetések, kerekasztalok, filmvetítések, kiállítások gazdagítják a MITEM programját. Minden előadáshoz kapcsolódik találkozó a társulatokkal. A kortárs színház számos neves külföldi rendezőjének, alkotójának gondolataival is megismerkedhetünk a nyilvános szakmai eseményeken.

Emlékezet és felejtés

A színház hivatása a kortárs kultúrában

Résztevők: VALÉRIJ FOKIN, VIKTOR RIZSAKOV, RIMAS TUMINAS, ALEXANDER MORFOV, VIDNYANSZKY ATTILA

Moderátor: Kozma András

orosz nyelven magyar és angol szinkrontolmácsolással

Március 27., csütörtök – 17 óra
Kaszás Attila Terem

Identitás – szakralitás – teatralitás

A színház társadalmi érzékenysége és az antropológiai színházi gyakorlat

A kétnapos konferencia bevezetőjeként levetítik Eugenio Barba: *The Gospel According To Oxyrhincus* című filmjét.

Résztevők: KATONA IMRE, REGŐS JÁNOS, JOHANN WOLFGANG NIKLAUS ÉS MAŁGORZATA DŻYGADŁO-NIKLAUS, TÖMÖRY MÁRTA

Moderátor: Pálffy Ágnes, Szász Zsolt

magyar nyelven angol szinkrontolmácsolással

Március 28–29., péntek, szombat – 13 óra
Kaszás Attila Terem

Rég és Fosse

CLAUDE RÉGY francia rendező és JON FOSSE norvég drámaíró beszélgetése

Moderátor: Jean-Pierre Thibaudat

francia nyelven magyar és angol szinkrontolmácsolással

Április 1., kedd – 15 óra
Kaszás Attila Terem

A tegnap és a ma Piccolo Teatro-ja

Olasz dokumentumfilm Giorgio Strehlerről és Luca Ronconiról

A filmet bevezeti és kommentálja MARIA GRAZIA GREGORI, olasz színháztörténész, a Piccolo Teatro munkatársa

olasz nyelven magyar szinkrontolmácsolással

Április 2., szerda – 17 óra
Kaszás Attila Terem

A román színházi élet a világszínházban

Résztevők: ION CARAMITRU, MATEI VIȘNIEC, HELMUT STÜRMER, ALEXANDRU DABUJA, BOCSÁRDI LÁSZLÓ

Moderátor: Kulcsár Edit
román nyelven magyar és angol szinkrontolmácsolással

Április 3., csütörtök – 17 óra
Kaszás Attila Terem

Közönségtalálkozók

A fesztivál ideje alatt minden délelőtt 11 órakor az előző nap látott előadások közönségtalálkozójára kerül sor az alkotók részvételével.

Az április 6-i közönségtalálkozón vendégünk: KJERSTI ANNESDATTER SKOMSVOLD, az oslói Nemzeti Színház Minél gyorsabban megyek, annál kisebb vagyok című előadásának írója

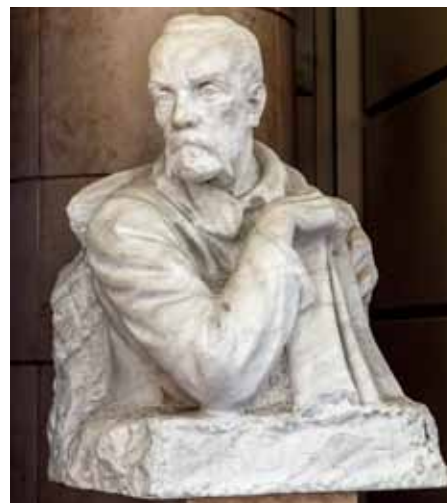
Színpad cselekvés – a mozgás három típusa

MESTERKURZUS színészeknek az Országos Maszk Színészegyesület és a Nemzeti Színház szervezésében. A tréninget vezeti: IGOR JACKO

2014. március 31. – április 7.
Nemzeti Színház

*

A fesztivál ideje alatt a Nemzeti Színházban kiállításokat láthatnak Madách Imre életéről, valamint az orosz-magyar színházi kapcsolatok elmúlt száz évéről, amelyeket az Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet közreműködésével rendezünk meg.

„Mesterek és tanítványok” napja: április 4., péntek

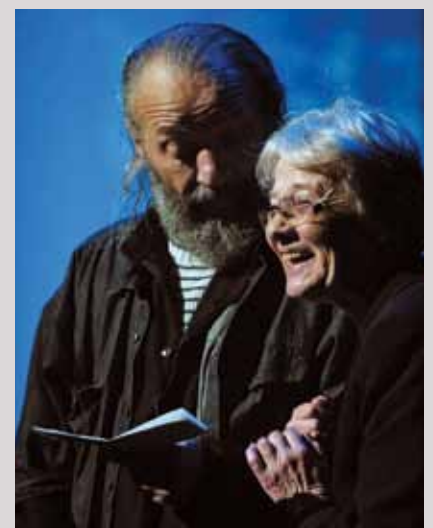
ANATOLIJ VASZILJEV az orosz színház egyik nagy megújítója, mestere, moszkvai „Dráma művészet Iskolája” Színház alapítója. A rendező sok szállal kötődik Magyarországhoz, egyik kedvenc színésze Törőcsik Mari. A Nemzeti Színház és a MITEM egy egész napot szentel Vasziljev munkásságának bemutatására.

*

Műhelybemutató

Vezeti: IGOR JACKO, a moszkvai „Dráma művészet Iskolája” Színház rendezője, Vasziljev egyik legavatottabb tanítványa

10–12 óra – Kaszás Attila Terem

Vendégünk: Anatolij Vasziljev

Elvek, művek, alkotótársak

14–22 óra – Nagyszínpad

14–15.30: Egy darab az életünkben (Une partie de notre vie) – portréfilm Anatolij Vasziljev munkásságáról

15.30–17: Színházi fuga – beszélgetés Anatolij Vasziljevvel

17.30–18: Törőcsik Mari Moszkvában – Maár Gyula filmje

18.30–19.30: Törőcsik Mari és Anatolij Vasziljev beszélgetése: orosz-magyar színházi dialógus

20–21: Részletek Vasziljev magyar előadásaiból (filmvetítés)

21–22: A nagybácsi álma – Udvaros Dorottya, Eperjes Károly mesélnek Vasziljev Budapesten rendezett Dosztojevszkij-adaptációjáról

Moderátor: Kozma András, Király Nina

orosz nyelven magyar és angol nyelvű szinkrontolmácsolással

MAGYAR ELEKTRA

Bornemisza Péter műve a magyar drámairodalom első „oszlopa”

Bécsben, 1558-ban jelent meg Bornemisza Péter ifjúkori műve, melynek címe: *Tragoedia magyar nyelven a Sophocles Electrájából*. Közkeletű nevén a *Magyar Elektra*. Ez az a mű, mely a magyar drámaírás épületében az első hatalmas oszlop. Olyan alkotás született – majd fél évszázaddal Shakespeare előtt –, mely minden időkre indíték és mérce lehetett volna.

De nem lehetett az. Mert végső kínjaiban vergődött a három részre szakadt ország. A pusztulás, kallódás évtizedeiben annyi más értékkel együtt Bornemisza műve is eltűnt. A hagyomány termékenyítő folyama kiapadt. Ez a körülmény hosszú korszakok után érvényesítette csak valódi hatását. A magyar drámaírás – véleményem szerint – a 19. század közepe táján vált el véglegesen a hagyománytól. (Meg kell jegyezni: Madách a kivétel. De hiszen ő még ismerte az iskolai színház misztériumjátékait! És a *Tragédia* egész kultúránkat ma is erősen motiváló műve éppenséggel a tradíció – és nem a frissen jelentkezett polgári konvenció – folyamatában helyezkedik el.) Ez a folyamat, a tradíció rejtett áramlása, melyet az elkallódott művek újrafelfedezése óta rekonstruálni tudunk, Bornemiszával és Balassival indul, az iskoladramákban képes kibontakozni két évszázadon át, érinti Madáchot, s különösképpen ismét életre támad Weöres Sándor színdarabjaiban.

De térjünk vissza Bornemiszához. Tőle tudhatjuk ugyanis, hogy a magyar drámában mit képes kifejezni a nyelvi erő. Tőle tudhatjuk, hogy mit képes megfogalmazni a drámaíró, ha a világról ítélete van. Mi magyarok tőle tudjuk először, hogy az alkotó személyisége és a mű egymástól nem különíthető el. Bornemisza volt az az ember, aki

– egyes életíróinak ironikus megállapítása szerint – őszinteségi mániában szenvedett folyamatosan.

Méltányos azonban, ha most leírjuk azokat a szavainkat, szókapcsolatainkat, melyek jelentésükben Bornemisza rögeszméjéhez igazodnak. *Tisztesség. Az erkölcsi, cselekvésszerű kötelességek teljesítése. Meghajlás a felettünk álló szellemi akarat előtt.* Jó lenne hinni, hogy ezek a fogalmak, e megtartó hagyományos értékek bennünket is megújulásra ösztönözhetnek.

KATONA IMRE RENDEZŐ

Bornemissza Péter

Magyar Elektra

Játsszák: Pelsőczy László, Szőcs Erika, Horváth László, Molnár Anikó, Ács Tamás, Szlúka Brigitta, Papp Attila, Müller Zsófia, Czár László

Fény: Kovács Ferenc // Koreográfia: Demcsák Ottó

Dramaturg, látvány, rendező: Katona Imre

a Soproni Petőfi Színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 14. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

A Nemzeti Színház műsorán folyamatosan szerepelnek vidéki és határon túli előadások. Áprilisban Sopron, Eger, Székesfehérvár, Nyíregyháza, Győr teátrumai mutatkoznak be egy-egy előadással. A Nemzetiben ünnepli alapításának 40. évfordulóját az Újvidéki Színház, és örömmel köszöntjük a Baltazár Színház társulatát is.

ELŐADÁSAJÁNLÓ

PILLANGÓ

Szerelmi idill tragikus háttérrel – táncban, szóban elbeszélve

Pillangó. A szép és csapodár szerető jelképe – meg a reménytelen szerelemé. Darabos Jóska és Hitves Zsuzsika elemi erővel fellobbanó, társadalmi konvenciókkal szembeszálló szerelmének története a szerző meghatározása szerint „idill”. Móricz könnyű kézzel, napok alatt írta meg 1924-ben a korántsem idilli helyzetet, amelyben két felfogás áll szöges ellentétben egymással: a nagy alföldi mezőváros peremén boldogulni megtanult öregeké, és a fiataloké. Jóska és Zsuzsika szülei a már kialakult, érvényes szokáshoz kötődnek, ők akarják megszabni a „ki kivel házasodjék” törvényét, melynek alapja az anyagi biztonság. Minden eszközzel próbálják megakadályozni a fiatalok egybekelését. Jóska és Zsuzsika a szív, a szerelem jogán a lehetséges, a vágyott világ fölépítésére törekednek.

– Azért érzem igazán aktuálisnak és örökérvényűnek a történetet, mert bebizonyítja: a szerelem képes legyőzni azt a hihetetlen nehéz életet, amely körülveszi a szereplőket – mondja Móricz művéről a rendező-koreográfus, Horváth Csaba. – A szegénységből fakadó életminőség minden elképzelhető akadályt a boldogságuk elé gördít. Mindenki arra törekszik, hogy ne legyenek egymáséi. Mégis azok lesznek. Ez a gyönyörű Móriczban: árkon-bokron, tűzön-vízen át vezet az út, a fiatalok mégis egymást és nem a materiális élet „javait” választják. Bizonyos embereknek ma is nagyon fontos (és ez nem társadalmi réteg kérdése), hogy a választott pár egzisztenciálisan biztonságot nyújtson. Bár az ember alapvetően jó és esendő, sokan csak a másokban keresik a

megoldást a jóra. Más lehetőség nincs a felkapaszkodásra. Jóska anyja nem jószántából, hanem kényszerből találja ki azt, hogy csak akkor lehet jobb a helyzetük, ha a fia tehetősebb lányt vesz el.

A fiataloknak a boldogságért nemcsak szüleikkel, hanem egymással, egymásért is meg kell küzdeniük.

Pillangó

Móricz Zsigmond regényéből írta: Gyökössy Zsolt

Játsszák: Kádas József, Törőcsik Franciska, Varga Mária, Nagy Norbert e. h., Varga Gabriella, Krisztik Csaba, Blaskó Borbála, Ostorházi Bernadett e. h., Hegymegi Máté e. h., Andrassy Máté, Pallag Márton e. h., Horkay Barnabás e. h., Szirmai Irén, Fehér László e. h., Kertész Júlia, Vida Emőke, Gál Gergely, Horváth Bernadett, Rovó Tamás

Színpadkép: Horváth Csaba // Jelmez: Benedek Mari // Zene: Dresch Mihály, Lukács Miklós, Balogh Kálmán // Dalok: Nagy Norbert e. h.

Rendező-koreográfus: Horváth Csaba

a Székesfehérvári Vörösmarty Színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 23. – 19 óra

Nemzeti Színház – Nagyszínpad

EGY VÉGOPERA ÚJVIDÉKRŐL

Komikus zenei mű és világvége-oratórium – hogy felderítse az arcokat és aggodalmat szüljön

Opera ultima. Vagyis Végopera. Nem víg... Vagyis nem teljes egészében. Kokan Mladenović újvidéki rendezése egyszerre komikus zenei mű és világvége-oratórium. Könnyes-könnyed szórakoztatás és gyászos kor-kórkép. Hófehér papírvígjáték és éjszín társadalomfricska.

Opera ultima

Beaumarchais: A sevillai borbély és Figaro házassága c. művei alapján

Szereplők:

1. rész // Szabó Eduárd, Sirmer Zoltán, Elor Emina, Balázs Áron, Pongó Gábor, Kőrösi István. Szolgák, katonák, tömeg: Szilágyi Ágota, Banka Livia, Giricz Attila, Crnkovity Gabriella, Hajdú Tamás, Huszta Dániel, Gombos Dániel, Német Attila, László Judit, Nagyabonyi Emese, Lőrinc Tímea, Papp Arnold

2. rész // Balázs Áron, Szilágyi Ágota, Szabó Eduárd, Elor Emina, Banka Livia, Sirmer Zoltán, Pongó Gábor, Kőrösi István. Giricz Attila, Crnkovity Gabriella. Szolgák, katonák, tömeg: Hajdú Tamás, Huszta Dániel, Gombos Dániel, Német Attila, László Judit, Nagyabonyi Emese, Lőrinc Tímea, Papp Arnold

Díszlet: Marija Kalabić // Jelmez: Marina Sremac // zeneszerző: Irena Popović // Mozgás: Andreja Kulešević

Rendező: Kokan Mladenović

az Újvidéki Színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 17. – 19.30

Nemzeti Színház – Nagyszínpad

A kisember kacaja és a gillotine-pengenyőszörgése a köszörűn. Üdén ügyetlen táncos-komikum és a megalázottak mikrofontologatása. Opera ultima. Vagyis Végopera. Nem víg... Mi sem vagyunk azok...

– Az Újvidéki Színház társulatával arra vállalkoztunk, hogy elmeséljünk egy „lehetetlen küldetésről” szóló mesét, Beaumarchais két nagyszerű komédiája alapján, amelyekből Mozart és Rossini világhírű operákat alkotott – mondja Kokan Mladenović rendező. – Egy mesét arról, hogy a helyi hatóságok felszólítására hogyan lehet operát csinálni egy drámai együttessel, valamint arról, hogy hogyan lehet a kultúra bármely formájával is foglalkozni ebben a lepusztult, műveletlen országban.

Beaumarchais Figarója éleslátó társadalomkritikájával, bölcsességével és rátermettségével urai fölé emelkedik. A *Figaro házassága* forradalmi szellemével nagymértékben hozzájárult a francia forradalom győzelméhez, serkentette a gondolkodás és a szólás szabadságát. Ezekkel a komédiákkal foglalkozva újraértékeljük a szolga szomorú helyzetét, és megpróbálunk felülkerekedni bizonyos mai urakon, akik még felfuvalkodottabbak és műveletlenebbek, mint azok, akik Figaro idejében éltek.

Ez elsősorban drámai színház, így szinte lehetetlen dologra vállalkozunk: operát csinálunk. Az első részben *A sevillai borbély* operaparádiáját készítjük el, énekléssel, gesztikulációval, tömegjelenetekkel, kihasználva az Újvidéki Színház együttesének nagyszerű vokális adottságait, amelyekről már nemegyszer adott tanúbizonyságot. A *Figaro házassága* alapján készült második rész sötét ellentéte az elsőnek, egy szerzői projekt, amely a mai Szerbiáról, a színház itthoni társadalmi helyzetéről beszél. A *Sevillai* azért van, hogy felderítse az arcokat, megnevettesse és szórakoztassa a közönséget, a második rész pedig azért, hogy aggodalmat szüljön benne.

Negyven

Az Újvidéki Színház jubileuma a Nemzetiben

Negyven évvel ezelőtt, 1974 telén az újvidéki magyarság színházat kapott.

„Kortárs teátrum
akart lenni
az Újvidéki
Színház, már az
első pillanattól
kezdve.”

„Az Újvidéken alakuló magyar színház kamara jellegű volna – áll egy 1972-es javaslatban, amely egy új színház alapításáért kiált. – Elsődleges feladata volna a modern dramaturgia ápolása, azaz a szövegek modern színházi ábrázolása: tevékenységével bizonyos úrt pótolna ez a színház az újvidéki színházi életben és a Vajdaságban is. A színpadi előadások mellett a színház minden más kifejezési formával kísérletezne, amelyekkel a mai modern színház foglalkozik.”

Már az is jelértékű, hogy az első előadás, Örkény István *Macskajátéka* 1969-ben íródott – alig öt évvel az újvidéki bemutató előtt. Kortárs teátrum akart lenni az Újvidéki Színház, már az első pillanattól kezdve. Nem jól ismert, kipróbált szövegeket szeretett volna színpadra álmódni, hanem új, még alig játszott remekműveket. Ha rendezőink keze mégiscsak klasszikusok felé nyúlt, azokat is megpróbálta új, más eszközökkel megjeleníteni.

Ahogy maga Újvidék hid volt a délszláv kultúrák és a magyar művészetszadalm között, úgy törekedett az Újvidéki Színház is mindig arra, hogy egyszerre legyen jugoszláv, vajdasági, magyar. Rendezett itt Ljubomir Draškić, Luboslav Majera, Radoslav Dorić, Kokan Mladenović a jugoszláv/szerb nagy rendezők közül, de jártak itt a magyar színházi élet nagyjai: Harag György, Tompa Gábor, Vidnyánszky Attila, Jancsó Miklós, Verebes István, Alföldi Róbert. A vajdasági színházi élet is kitermelte saját nagyjait – az Újvidéki Színház színpadán ott rendezett Vajda Tibor, László Sándor, Hernyák György, Soltis Lajos, Mezei Kinga, Urbán András.

És a szerzők! Tolnai Ottó, Gobby Fehér Gyula, Verebes Ernő, Szerbhorvát György, Virág Gábor, Szegedi Szabó Béla, Gyarmati Kata, Végel László! Színpadra kerültek itt Domonkos István és Gion Nándor regényei, Sziveri János költészete!

Az Újvidéki Színház negyven éves.

Négy évtized után még mindig az alapítójavaslathoz tartja magát, annak hagyományát ápolja. Legyen modern. Legyen kortárs. Legyen újvidéki, vajdasági, szerbiai, magyar. Legyen színház.

RÓBERT LÉNÁRD

„Az Újvidéki Színház”

dokumentumfilm-vetítés

mikor? hol?

április 17. – 17.30

Kaszás Attila Terem

Balogh András, Kelemen Csaba, Nagy András, Blaskó Balázs, Bánfi Kata

A FÉNY ÉJSZAKÁJA

Derűlátást teremtő rejtélyek – a drámaíró találkozása saját hőseivel

Németh László a dráma nyitó jelenetében különös, felfoghatatlan halálvágyról beszél. De a záró jelenetben már derűlátó, s vidáman tervezget: – Új könyvbe kezdhetek? A befejezés reményével?

Mi történt közben? Heten indulnak el megmenteni Németh Lászlót, mind a heten történelmi drámáinak hősei. Bolyai János, VII. Gergely Pápa, Széchenyi István, Crescence (Széchenyi felesége), Galilei, II. József, Matild Grófnő. Hogy megmenthessék, főleg csodákról beszélnek, a magyar történelem nagy, derűlátást teremtő rejtélyeiről...

Mindazonáltal a hét látogatónak talán az a legfontosabb cselekedete – hisz a tét mégiscsak az, hogy „vendéglátójuk” legyőzze a forté-

lyos halálvágyat –, hogy bebizonyítják, soha senkinek nem voltak még olyan igazságtalanok az önvádjai, mint amilyenekkel Németh László önmagát ostorozza.

Ők, Németh László történelmi drámáinak hősei egyébként minden rejtélyek tudói. (Azt is tudják természetesen, hogyan kell a táltos paripa hátán belovagolni Tündér Ilona kastélyába, amely réges-régen még olyan valóságos volt, mint a Németh László dolgozószobája.) De magatartásuk nemcsak ezért különös.

Talán Széchenyi István magatartása a legkevésbé rejtélyes, hiszen ő elsősorban azt kéri számon, miképpen hitte el Németh László, hogy ő öngyilkosságot követhetett volna el? „Döbling a győzelemre álló magyar ellenállás főhadiszállása volt, és én voltam ott a parancsnok! Hallott már olyat, hogy egy győztes parancsnok önkezével véget vetett életének?!” De azért őt ebben a drámában is sokkal jobban érdekli az 1834. évi híres jóslata Trianonról... Ő bizony már akkor megjövendölte, hogy ott Istenre emelt fegyverrel fognak a magyar nemzetre sújtani. De nem vált mindjárt borúlátóvá, hisz tudta azt is, hogy akit Istenre emelt fegyverrel próbálnak megsemmisíteni, az nemcsak hogy nem semmül meg, de megsemmisíthetetlenül válik.

Németh László a hősei által teremtett varázslat jótkony hatása alól – szerencsére! – nem tudta kivonni magát.

Bízunk abban, hogy a dráma nézői ugyanannak a varázslatnak a hatása alá kerülnek, amely a borúlátó Németh Lászlót derűlátóvá alakította.

Kocsis István

A fény éjszakája

(a drámaíró leghosszabb éjszakája)
dráma két felvonásban

Játsszák: Blaskó Balázs, Nagy András, Kelemen Csaba, Várhelyi Dénes,
Dimanopulu Afrodité, Balogh András, Tunyogi Péter, Bánfi Kata

Díszlet: Mira János // Jelmez: Pilinyi Márta

Rendező: Beke Sándor

az Egri Gárdonyi Géza Színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 23. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

BEKE SÁNDOR, rendező

PICASSO: A VILÁG TEREMTÉSE

Táncszínházi történet egy kitalált festmény alapján

Picasso „A világ teremtése” címen nem festett képet. Ez az „Ádám és Éva” történet képzeletbeli ecsetvonások nyomán fogant. Az anyaöl édeni boldogsága rajzolódik ki az üres vásznon. Az alkotói dráma az első emberpár alakjában ölt testet. Szenvedélyük a legsós csigolyánál szunnyad. Vágyuk az égig nő. Létra kell, hogy elérjék. Lépésről-lépésre haladnak felfelé a lehet és a nem-lehet fokain. Lombmagasan megállnak. Övék a gyümölcs, vele együtt a zuhanás. A földet érés fájdalmát minden újszülött hordozza. A sorsfordító feladat rájuk vár: az igazi kihívás, gyermekeim, az Édenkertben kívül édent teremteni!

Ez a Baltazár Színház történetében egyedülálló táncszínházi előadás nem más, mint egy általunk kitalált Picasso-festmény. Picasso képzeletbeli ecsetjét ragadják meg és mesélnek a világ keletkezéséről, arról, hogy mi születik két ember találkozásából. Vágyról és bűnről, érzékiségről és tiltott testiségről, teremtőerőről és pusztító tüzről.

„Látjuk megelevenedni egy Picasso nevű habókos festő szürreális álmait zenére, pazar jelmezekkel, érzelmi csúcspontokkal. Annyira bizarr és abszurd az egész, hogy Lewis Carroll sem találhatott volna külön történetet. Egyébként arról szól a játék, amiről a hagyományos színház összes darabja: szerelemről, hűségről, ármánykodásról. Ádám kihalássza sellő Évát a tengerből, aztán a múlt század húszas éveinek hangulatában népesítik be a világot. Fürdőzők jönnek-mennek, flörtölnek, az Avignoni kisasszonyok űzik a maguk kis gonosz, szemfényvesztő játékaikat, kísértik a szerelmeseket.

A furcsa az, hogy hiába a pompa, nincsen illúzió, mert a színészek maguk sem próbálják meg azt a hatást kelteni, mintha azonosak lennének az általuk alakított figurákkal. Minduntalan kitekintenek, önmaguk paródiáin mulatnak, ugyanakkor olyan ünnepélyesen viszik ezt végbe, hogy a végén már mi ülünk ott hasadt személyiséggel, hogy kik is vagyunk. Megijedünk a látványtól, torz tükörnek hisszük ma-

gunkat, aztán jó esetben elfogadjuk, hogy mindenféle arc és idom a mi világunkhoz tartozik, és szépnek kell tartanunk. Különös, szép, igaz és rólunk szóló dolgok ezek.” (-sisso-, Magyar Narancs)

Az 1998. februárjában alakult Baltazár Színház Magyarországon az egyedüli hivatásos színtársulat, amely értelmi sérült színészekből áll. A társulatot működtető Baltazár Színház Alapítvány úttörő feladatot lát el azzal, hogy a fogyatékossgot háttérbe szorító és a művészi sorsot előtérbe helyező látásmóddal rendelkezik. Megteremti, hogy értelmi sérültek a tehetségükből éljenek meg. Működésének alapja, hogy előadásai társadalmilag ne kirekesztve készüljenek és kerüljenek bemutatásra. Az előadásokat ne „ahhoz képest” ítélik meg, hanem önmagukért.

Picasso

A világ teremtése

70 perc szünet nélkül

Játsszák: Horváth Szilvia, Janzsó Cecília, Keresztes Anna, Kovács Veronika, Medetz Attila, Rafael Erzsébet, Szilvássy Márton, Taligás Anna, Vörös Ferenc

Jelmez: B. Kiss Gabriella // Díszlet: Preisich Anikó, Flamm György //

Koreográfus: Vass Lajos

Rendezte: Elek Dóra

a Baltazár Színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 24. – 19 óra

Nemzeti Színház – Nagyszínpad

Vörös Ferenc, Taligás Anna

Petneházy Attila, Nagyidai Gergő, Gosztola Adél

*„A napló nekem ugyanolyan
írás, mintha regényt vagy
drámát írok.
Az a különbség, hogy a regény
befejeződik, a napló csak a
halállal.”*

Móricz Zsigmond

NAPLÓK

Móricz Zsigmond naplói – egy magánélet regénye színpadon

– Az 1924–29 között írt több mint 1900 lap terjedelmű *Naplók* kötetből válogattam össze a másfél órás előadás szövegét. Nem önálló színmű tehát, ugyanakkor, reményeim szerint izgalmasabb este, mint számos színműnek szánt szöveg megszólaltatási kísérlete. Ma is rendkívül érvényes az, ahogy Móricz maga szól hozzánk. Nagyon vidám és komor egyszerre. A négy színész a két zenéssel igazi együttest, azaz élő színházat teremt – mondja Bodolay Géza rendező.

Móricz első felesége, Holics Janka 1925-ben lett öngyilkos, a következő évben az író feleségül vette Simonyi Mária színésznőt, akivel ugyancsak rossz házasságban élt, írja a jobbnál jobb dzsentri témájú regényeit: a Kivilágos kivirradtigot, az Uri murit, a Horthy rendszert

konzolidációja zajlik... Mire fókuszál a színjáték: a magánéletre vagy a közéletre?

– A kettő mindig összefügg, s éppen a Móricz típusú nagy művészeknél az úgynevezett „közélet” mindenkor meghatározó marad. A kortársak nyilván csak részben ismerhetik meg a „magánéletet”. A valóságokból pontosan kiderül: Móricz szerelmei sokkal több szintűek voltak, semhogy a jó/rossz kategóriával le lehetne őket írni. Az utókor részéről nem túl ízléses a hecclapok szintjén vájkálni ezekben a történetekben. Egy sor összefüggés azonban még érdekesebbé teheti Móricz közéleti harcait. Mindenképpen meg kell említenünk Magos Olga úrhölgyet is, akihez Móricz számos levelet írt ebben az időszakban, s azokban a levelekben is folyamatosan a közéleti, történelmi, politikai helyzetéről ír.

Milyen Móricz-kép bontakozik ki előttünk? Árnyaltabbá vált-e a korábbihoz képest?

– A móríci életmű ismerői is elcsodálkoznak a *Naplók* szókimondó őszinteségén, a ragyogó színvonalon, ahogy Móricz ezekben a „mellékes” feljegyzésekben is minden erőfeszítés nélkül, tökéletesen képes kifejezni, amit a világról gondol. A világ pedig alapvetően nem változik, tehát az önleplező leleplezése mindenképpen hat a ráismerés örömeivel. A felnőtt, immár korosodó férfi története a két világháború között nem csak irodalomtörténeti – történeti adalék. Nagyon pontosan válaszol arra a dilemmára is: miképp lehetnénk mostanában méltók önmagunkhoz. Milyen a férfi, milyen a nő? Milyen az ország, milyenek az esélyeink? Milyenek a benne élők? Milyen a magyarságunk a múlt században és ma? Milyen a színház?...

Móricz Zsigmond

NAPLÓK (1924– 1929)

színpadi játék a húszas évek végéről – egy részben

Játsszák: Petneházy Attila, Gosztola Adél, Nagyidai Gergő, Varga Balázs, Varga Livia, Roskó Béla

Díszlet, jelmezt: Pálóczy Magdolna // Zenei vezető: Kazár Pál

Rendező: Bodolay Géza

a Nyíregyházi Móricz Zsigmond színház vendégjátéka

mikor? hol?

április 24. – 19.30

Kaszás Attila Terem

SZ. KÁNTOR ÉVA

SALEMI BOSZORKÁNYOK

Magánéleti konfliktusból közügy – egy hisztéria anatómiája

Arthur Miller talán legnépszerűbb, legtöbbet játszott darabja, a *Salemi boszorkányok* 1692-ben játszódik Amerikában, a boszorkányüldözések időszakában. Abigail, a kis cseléd lány elcsábítja Proctort, a farmert. Proctor úrrá lesz szenvedélyén és véget vet a bűnös kapcsolatnak, felesége pedig elküldi a lányt a háztól. Abigail viszont bosszút esküszik, és ezért boszorkánysággal vádolja meg az asszonyt.

Vajon megállítható-e a hazugság, ha hagytuk elburjázni? Megvédhet-e valakit a nyilvánvaló igazság? Elsöpörhet-e minden jót és tisztát a tömeghisztéria? Lehet-e helyesen és jól dönteni a halál árnyékában?

– Szeretném, ha sokat nevetnének a nézők. A szörnyűségeket így is lehet ábrázolni. Én humorba ágyazom a mondanivalókat, a néző később jön rá, min is nevetett. A játéktechnika groteszk megfogalmazása pedig nagyon hasonlít az életre, hiszen az ember néha kínjában nevet – mondja rendezősről Bagó Bertalan, hozzátéve, mi is van a nevetés mögött: Miller általános érvényű darabot írt. Az ember mindig azt hiszi, hogy az egyszer megtörtént borzalmak nem történhetnek meg újra. Az élet azonban nem ezt igazolja...

Miller a 20. század ötvenes éveiben egyre agresszívabbá vált Amerika-ellenes tevékenységet vizsgáló bizottság működése kapcsán írta meg híres darabját. A *Salemi boszorkányok* egyfajta allegória, szimbólum, amely kortól és időtől függetlenül bármiféle politikai üldözéssel kapcsolatban fontos tanulságokkal szolgál.

A *Salemi boszorkányok*ban egy magánéleti konfliktusból lesz közügy: a csábító Abigail boszorkányság vádját kiáltja a férjéért kiálló asszonyra. A hisztéria gyorsan terjed a puritán, túlszabályozott közegben, amelynek működést egy erős ideológia határozza meg, ahol nem lehet táncolni, tilosak az olyan világi dolgok, amelyek az ember életét

megédesítik. Könnyű itt a másik embert – ártatlanul is – bűnnel vádolni. Miként terjed és válik a valótlanból valóság, a vádból büntett? Miként ítéltetnek ártatlanok máglyahalára? Ezt a kérdést járja körül a Győri Nemzeti Színház előadása.

Arthur Miller

Salemi boszorkányok

dráma két részben

Játsszák: Ungvári István, Sík Frida, Janisch Éva, Budai Zsófia, Kiss Hanna, Mézes Violetta, Maszlay István, Csizmadia Orsolya, Mihályi Orsolya, Forgács Péter, Gyöngyössi Katalin, Bede Fazekas Csaba, Posonyi Takács László, Szina Kinga, Áts Gyula, Vincze Gábor Péter, Pingiczer Csaba, Török András, Rupnik Károly, Bende Ildikó, Szilágyi István, Kszel Attila, Hegedűs Ildikó

Közreműködik a Győri Nemzeti Színház kijelölt énekkara: Csikó Teodóra, Deáky Dalma, Illemszky Lajos, Marek Gábor, Pintér László, Pusztai Ervin, Rugovics Andrea, Sashalmi Ágnes, Szabó Balázs, Szűcs Péter Pál, Takács Zoltán

Fordította: Hubay Miklós // Jelmez, díszlet: Vereckei Rita // Zeneszerző: Dobri Dániel

rendező: Bagó Bertalan

a Győri Nemzeti Színház vendégjátéka

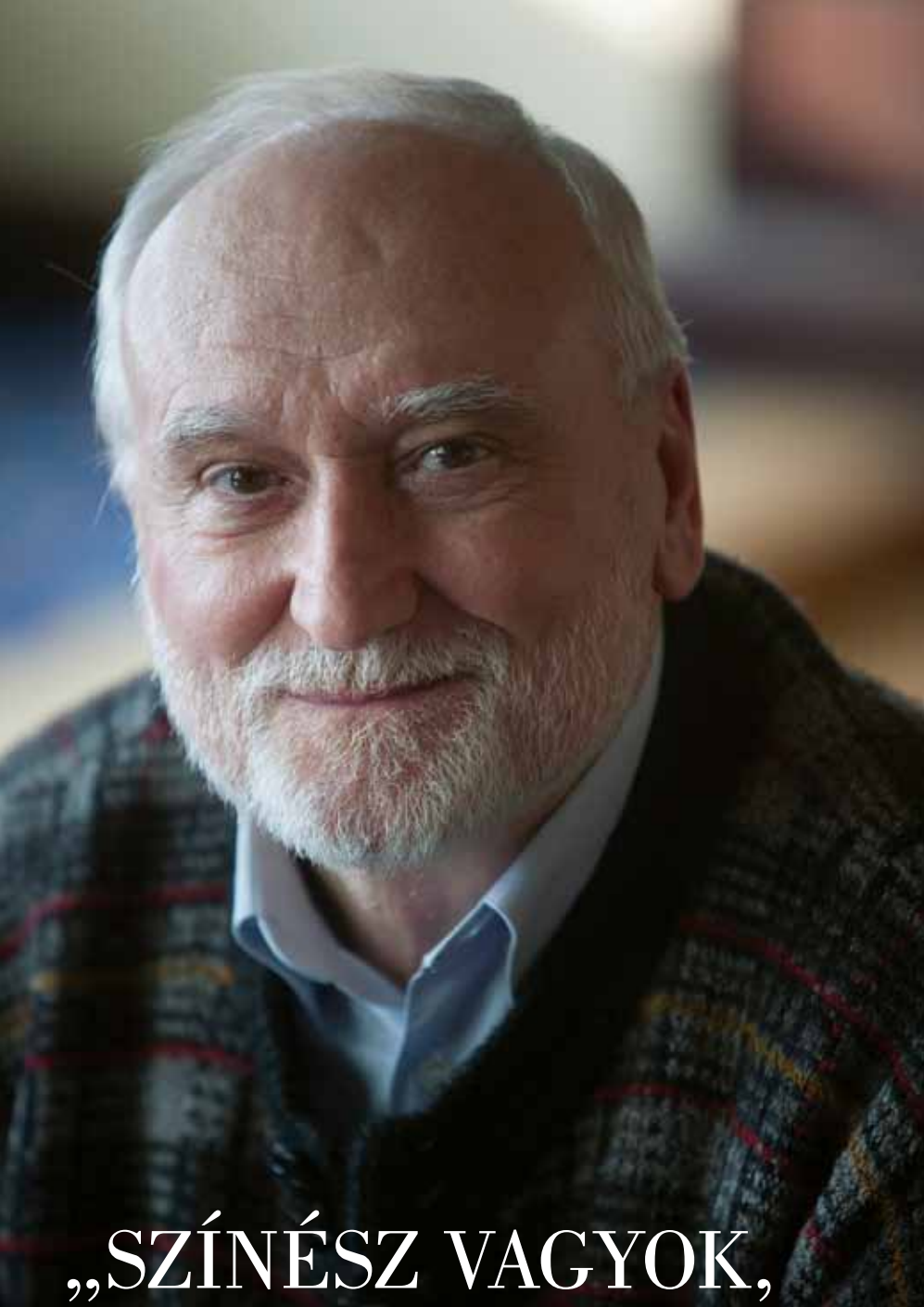
mikor? hol?

április 30. – 19 óra

Nemzeti Színház – Nagyszínpad

Nemtudom Kicsoda és Nemtudom Kicsoda

Blaskó Péter szinte minden színpadi műfajban otthonosan mozog. Játszott nagy klasszikus darabokban, kortárs drámákban, elsősorban prózai színész, de zenés művekben is szerepelt már. Többször került reflektorfénybe közéleti megnyilatkozásai miatt. Most viszont a mesékről kérdezzük: a három fiúról, a talentumokról, a testvérműzsákról, a színpadi találkozásokról.

„SZÍNÉSZ VAGYOK, ERRE VÁLASZTOTT KI A JÓISTEN”

Blaskó Péter testvérekről és társulatokról, szobrokról és szerepekről, mesterekről és mesékről

Szinte minden műfajban játszott már. De a mese kimaradt...

– Nem maradt ki az életemből a mese sem: 1970 és ’74 között játszottam a Bartók Gyermekszínházban is. Duka Margitka, a színház igazgatója járta a vizsgaelőadásokat, kereste a fiatal tehetségeket, de az idősebbek közül is nagyszerű művészeket sikerült megnyernie. Együtt játszottam ott például Lukács Margittal, Bitskey Tiborral, Venczel Verával... Emlékszem, én voltam a szobafestőinas, Szabó Magda egyik sikerkönyve, a Mondják meg Zsófikának című ifjúsági regény színpadi változatában, és kiabáltak utánam a gyerekek, hogy Zacszkófejű! Zacszkófejű!

Nem zavarta?!

– Dehogyan zavart! Ez a kiabálás is a siker egyik jele volt.

Nekem viszont kicsit „bezavart” Zacszkófejű, mert egy igaz mesével szerettem volna kezdeni ezt a beszélgetést!

– Kezdjük újra!

Ha újrakezdhetném, azt mesélném, hogy volt egyszer egy ember: annak volt három fia. Az apa mindegyiknek adott egy talentumot. Ennek köszönhetően mindhárman „belekotnyeskedhettek a teremtésbe”. A legidősebb fiú maradandó anyagban – kőben, fémbe – örököltette meg tehetségét. A középső csak magából építkezett... – Értem már! Ez a családunk lenne. János bátyám, a szobrászművész valóban maradandóbb anyaggal dolgozik. Ő örökölte leginkább festőművész édesapánktól a képzőművészeti tehetséget. Én és Balázs öcsém a színház iránti érdeklődést elsősorban édesanyánknak köszön-

A fősvény (2011) | fotó: Horváth Judit

hetjük. Ő ugyan gyógyszerész volt, de eredetileg színésznek szeretett volna lenni. Ha nem is valósíthatta meg az álmát, valami kis kárpótlást jelenthetett számára, amikor én ezt a pályát választottam, és az öcsém is a színház mellett döntött. Egyébként Balázs kiváló sportoló volt, reményteljes kajakozó, és ügyesen rajzolt, festett. Szerintem ő képzőművészként is sikeres lehetett volna.

A talentumos mesékben mindig az a nagy kérdés: ki hogyan sáfárokodik a rábízott értékekkel. Bátyja művei maradandóbbak, öccse a színművészetben nagyobb teret próbál bejárni: a színészet mellett régóta rendez is, és néhány éve színházat vezet...

– Tisztelem az öcsém munkabírást, szervezőkészséget, áldozatvállalását. Sokan megkérdezték már tőlem is, hogy én miért nem rendezek, de csak azt tudom mondani: színész vagyok. Se több, se kevesebb. Ez a hivatásom. Erre választott ki a Jóisten. Ehhez van tehetségem. Így alakult a sorsom... Én nem olyan maradandó anyagból dolgozom, mint a bátyám. Az én munkám illékonyabb, az aznap művészete, ami ma érvényes, holnap már nem. De nagyon sok odafigyelés, gondosság, felkészülés szükséges egy-egy szerep felépítéséhez. Mindennap meg kell felelni az ember belső igényének, és még számtalan más körülménynek.

Annak idején a képzőművészet meg sem érintette?

– Dehogynem! Kisgyerekként bámultam, hogy születik meg a festmény, a műalkotás édesapám keze nyomán. Gyakran ülttem neki modellt is. A három fiú közül talán én voltam a legtürelmesebb. Később komoly szakmai beszélgetések helyszíne volt a műterme. A technikai ismeretek mellett édesapánk megmutatta, hogy lehet a lényegre kiemelni, a néző figyelmét irányítani, ő tanított meg engem „látni”. Most is, amikor reggelenként jövök be ide, a Nemzeti Színházba, sokszor rácsodálkozom, milyen szépek a fények a Dunán. Még az is eszembe jut, hogy érdemes lenne megfesteni, de arra már nem érzek késztetést, hogy ecsetet vegyek a kezembe.

Ha statisztikát készítenénk a szerepeiről, biztos vagyok benne, hogy többségében lennének a nagy formátumú szerepek, történelmi személyiségek, fejedelmek, királyok, apostolok...

– Azért találnánk bőven jelentéktelen figurákat is!

A bátyja szobrai között is nagyon sok a történelmi személyiség.

– A székelyudvarhelyi Emlékezés parkjában tizenhárom történelmi személyiség szobra áll, abból hat – Csaba királyfi, Szent László király, Bethlen Gábor, Nyíró József, Bethlen István és a Vándor székely hazatalál – a bátyám alkotása. Az erdélyi magyarság és az anyaországi magyarok egyik zarándokhelye lett ez a park, ott mindig van friss virág és mindig égnek a gyertyák.

Soha nem kérte a testvére, hogy legyen valamelyik szobra modellje?

– A bátyám szobraiból nemrégiben nyílt egy szép kiállítás Győrben – természetesen csak a kisebb művekből, mert a nagy, köztéri szobrok csak fénykép formájában fértek oda – ott volt egy mellszobor, amelyet rólam mintáztott még gimnazista koromban, és egy szép rézdomborítás is, amely szintén rólam készült. Vele is sokat beszélgettünk arról, hogy milyen fontos előbb magunkban tisztázni: mit akarunk kifejezni, mi a mondandónk lényege. A szobrász is előbb elkészíti a vázat, ha statikailag sikerül jól megalapoznia a figurát, utána következhet az anyag felvitele majd a finomítás, a végeredmény kialakítása.

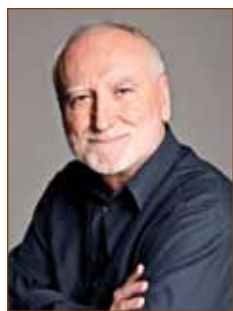
Balázs öccsével több közös munkájuk is lehetne. De csak pályájuk elején, még Miskolcon dolgoztak együtt.

– Miskolcon tulajdonképpen partnerként nem is találkoztunk a színpadon. Kecskeméten volt igazán nagy közös munkánk, egy musical: az 1979-es La Mancha lovagja. Én voltam Don Quijote, Balázs öcsém pedig Sancho. Azért is különösen kedves számomra ez az előadás, mert ezt még drága jó szüleink is láthatták. Ez volt az egyetlen olyan alkalom, amikor együtt léptünk színpadra Balázs öccsével.

Garas Dezsővel a Mester és Margaritában | fotó: Kaiser Ottó

„Az én munkám illékonyabb, az aznap művészete, ami ma érvényes, holnap már nem. De nagyon sok odafigyelés, gondosság, felkészülés szükséges egy-egy szerep felépítéséhez.”

Blaskó Péter

Kossuth- és Jászai-díjas, érdemes művész. 1970-ben a Nemzeti Színházban kezdte a pályát, majd Miskolc, Kecskemét, újra Miskolc következett. Tagja volt a budapesti Katona József Színház társulatának, volt szabadfoglalkozású és játszott többek között a Vígyszínházban. 2002 óta a Nemzeti Színház társulatának tagja. A 2013/2014-es évadban a Johanna a máglyán című előadásban Szent Domonkos, Gombrowicz Operettjében Himaláj herceg szerepében látható Blaskó Péter.

**A testvére – rendezőként és 2011 óta mint színházigazgató is – bármi-
kor meghívhatná önt Egerbe. Soha nem hívta?**

– Dehogynem! Hívott ő már többször is Egerbe, de én nem szerettem volna, ha miattam újabb támadások érik. Még be sem tette a lábát az igazgatói irodába, már ütötték-vágták. Hiába van négy évtizede a pályán, hiába ismerik több mint húsz éve Egerben, hiába bizonyította számos alkalommal felkészültségét, rátermettségét, tehetségét, mégis bántották. Ebben a túlpolitizált világban nem tartottam volna helyesnek, ha ürügyet szolgáltatok az újabb vádaskodásra, ezért kénytelen voltam nemet mondani neki.

De ugye nem végleg?

– Most is van nálam egy szöveggönyv. Azzal adta ide az öcsém a példányt, hogy olvassam el, és mondjak igent a felkérésre. Nagyon szép és komoly szerep lenne, de egyelőre még korai erről beszélni. Ez még sok mindentől függ: a Nemzeti Színház műsortervétől, az egyeztethe-
tőségtől.

**Mostanában Tímár Éva is visszatérő vendég Egerben. Annak idején
Miskolcon önök voltak a Csizsár-korszak vezető színészei.**

– Színpadon azóta sem találkoztunk. Pedig Miskolcon Évával a férfi-nő kapcsolat minden lehetséges variációját eljátszottuk. A Peer Gyntben ő volt az anyám, Aase anyó, Az éjszaka a nappal anyja című

svéd drámában a feleségem, a Cseresznyés kertben Ranyevszkaja, a húgom, a Tartuffe-ben Elmira, a szerelmem...

Mi lett a legendás társulattal?! Nem sajnálja?

– Ahogy mindennek, a legendás korszaknak is vége lett egyszer. Így történt ez a Katona József Színházban is. Így van ez a természetben is. A mag kicsírázik, szárba szökken, kivirágzik, aztán a növény elenyészik, de a magvak – ha jó földbe kerülnek – újra megfogannak. Az eddigi pályafutásom során tényleg meghatározó jelentőségű volt Miskolc, a kisebb megszakítással ott töltött tizennégy év. De később a Katona József Színházban világhírű előadásokban szerepelhettem, és most itt a Nemzeti Színházban szintén komoly feladatokat kapok. Nem érdemes az idő múlásán merengeni. Bár jól esik néha az egykori kollégákkal elbeszélgetni, ha úgy adódik: együtt dolgozni. Nekem most éppen megadatott ez a lehetőség. Csizsár Imre rendezte a József Attila Színházban Molière Úrhatnám polgárát, és meghívtak a címszerepre. Tudtunk egyeztetni, nem ütközött a nemzetis előadásokkal. Örömmel mentem. És itt hadd beszéljek a mi találkozásunkról, a rendező és a színész kapcsolatáról. Csizsár fontosnak tartotta, hogy bizonyos darabokat velem vigyen színpadra. Így eljátszhattam Peer Gynt szerepét, Lucifer lehettem Az ember tragédiájában, Galilei a Brecht-drámában, aztán én voltam a Tribádok éjszakája című Enquist-darabban August Strindberg és még hosszan sorolhatnám a szerepeket. Imre látta bennem ezeket a hősokeket, és ebből a közös munkából egy nagyon komoly művészbártság lett.

Soha sem zavarta, hogy valaki más álmát kellett megvalósítania?

– A színésznek el kell fogadnia a maga szerepét, és most itt a színház belső felépítésére gondolok. Mindenkinek a maga posztján kell helyállnia. Nekem – mint színésznek – el kell fogadnom a rendező utasításait, de ez nem jelenti azt, hogy ő ne hallgatná meg az én véleményemet. Szerintem egy rendezőnek legyen erős elképzelése a színpadra állítandó drámáról, de ugyanakkor legyen megengedő is. Egymást meghallgatva, ötleteinkkel egymást inspirálva kell haladnunk az elő-

Az ember tragédiája (2011) | fotó: Gordon Eszter

adás megszületése felé. Ha egy rendezőnek előre gyártott elképzelései vannak, és abból nem enged, az lebénít mindenkit. Beszűkül a színész fantáziája, leblokkol.

Találkozott már ilyen rendezővel?

– Találkoztam.

Talán adott is vissza ezért szerepet?

– Igen, megtörtént már, hogy annyira nem értettem egyet a rendező elképzelésével, hogy kénytelen voltam visszaadni a szerepet.

Annak idején az Ivanov szerepéről azért mondott le, hogy Szolnokon eljátszhassa Puntila úr mellett az ő szolgája, Matti szerepét!

– Major Tamás volt Puntila, Csiszár Imre, az akkor még pályakezdő tanítványa rendezte az előadást. Az a kolléga, aki eredetileg Matti szerepét játszotta volna, megbetegedett, és helyette engem javasolt Csiszár Imre, és Major elfogadott a partnerének. Persze ismert már korábban is. Kósa Ferenc Dózsa-filmje, az Ítélet forgatásán találkoztunk először. Emlékszem, én csak szájatva hallgattam, ahogy Csoóri Sándor, Besenyei Ferenc, Sára Sándor, Major Tamás beszélgetett a forgatókönyvet elemezve történelemről, lázadásról, becsületről... Aztán a főiskola után a Nemzeti Színházban volt egy számomra emlékezetes konfliktusom Majorral. Egy próba után szóvá tette, hogy nem veszem elég komolyan a szerepem, én pedig nagyon magabiztosan azt feleltem: ez nem is szerep, csak statisztálás. No, meg is kaptam ezért a magamét: különpróbán tanította meg nekem, hogy a legkisebb szerepet is komolyan kell venni. Mindezek után megtiszteltetés volt, hogy vele játszhattam. Aztán megrendezte velem a Tartuffe-öt Miskolcon. Nagyon sokat tanultam tőle.

És Ön figyel a fiatal kollégákat? Elmondja nekik a véleményét?

– Figyelem őket, és úgy látom, ők egészen másképpen tekintenek a színházra, mint én, vagy az én generációm. Mintha ők már sokkal la-

Lear király, Bodrogi Gyulával és Törőcsik Marival (2007) | fotó: Sándor Katalin

zábban, görcsmentesebben, játékosabban viszonyulnának egy-egy darabhoz, a kollégákhoz és az egész színházi élethez. Azt hiszem, nem is igénylik az idősebb kollégák véleményét.

Pedig talán szólni kellene nekik!

– Nem biztos, hogy jót tennék. Ha instruálnám egy fiatalabb partnert, és ő elfogadná a tanácsom, akkor az én elvárásomat teljesítené, nem a magáét. Kényes és összetett dolog ez. Lchet, hogy más szakmák esetében nem így van. De most ez a világ ilyen, így kell elfogadni.

A saját gyermekei folytatják a családi hagyományt?

– Boriska lányom táncművész. Jelenleg a Forte Társulat tagja. Jelentős szakmai eredményekkel a háta mögött. Sikerek és kudarcok, kétség és remény közt éli az életét, mint minden művészember. Ő a színpadi életet folytatja. Bence fiam elvégezte a képgrafikai szakot, egy éve átment festő szakra. Ő a nagypapja képzőművész vénáját örökölte. Mind a ketten viszik tovább a talentumot, hogy aztán majd ők is adják tovább a gyermekeiknek, ahogy mi kaptuk a szüleinktől.

FILIP GABRIELLA

Vesperás

Mert este lett, a félelem
Erőt vett lelkeinken.
A Végző Napon ágyazunk,
Szívünkben kétely nincsen:
Fölbredünk majd Test szerint. –
Csak addig alszunk ébren.
Ha rossz vagyok, Isten megint.
De nem kell mást, csak kérem.
S majd visszaalszom én megint...
Akár a Lélek lent a mélyben,
Ahonnan fölkiált, hogy „Végem!”
S a könnyeim az arcomon,
Mint tövis, szemembe szúrnak,
Míg bánatom a lelkemig hat,
Akár a tör, akár tüzes vas:
Nem látja Krisztus Voltomat,
S a Gyilkosoknak hódolat!

(A Halotti pompa egyik verse)

„A SZÓ EREJE NÉLKÜL NINCS KATARZIS”

Sikerről, válságról, a beszéd önmagáért való szépségéről és a nemzeti önsorsrontásról

„Engem az nyűgöz le a színházban, hogy a színpadon nem lehet úgy beszélni és mozogni, mint az életben. A színpadon mindig színészt játszanak a színészek. A színész nem ember, amikor játszik, és nem embereket formál meg, hanem szerepeket.” A közelmúltban tragikus körülmények között elhunyt Borbély Szilárd költő többek között így beszélt színházhoz fűződő viszonyáról. Mély gondolatainak, vitázó és kritikus meglátásainak felidézésével emlékezünk a kortárs magyar irodalom egyik legnagyobb alakjára.

A képek a Halotti pompa 2009-es, debreceni előadását idézik. A darab rendezője, Vidnyánszky Attila azt tervezi, hogy a művet a 2014/2015-ös évadban újra színre viszi a Nemzeti Színházban.
| fotó: Máthé András

Mit gondol a színházról? Érti szükségét, hogy igazodjon a színház gyakorlatához?

– Alapvetően az a baj, hogy nem vagyok színházi szerző. Ez alkati baj, amit már nem lehet orvosolni. Az igazi színházi szerző szereti a sikert, és ennek alá tudja rendelni a saját céljait. Azt kutatja, hogy lehetne a műve még inkább kapcsolatban a közönséggel. Szó sincs arról, hogy én a sikertelenségben lennék érdekelt, hogy bottal akarnám elzavarni, ha nyomomba szegődne. Csak hogy nem tudok megtenni érte elég sokat, annyit, amennyit a siker elvárna...

Vannak témák, amelyek csak drámaként mondhatók el? Vagy a költőként „használt” témáknak keresett új műnemet? Hogyan dől el, melyik témából mi lesz, vers, dráma, próza?

– Nem tudom. Vannak hagyományok és műfajok, és ezek afféle infrastruktúrák, amelyek ösztönösen vezetnek a tudatot, hogy mikor mi a megfelelő forma. Utak és szerkezetek, amelyre ha véletlenül vagy ösztönösen sikerül rátalálni, akkor csak követni kell a nyelvben felcsillanó ösvényeket. És aztán vagy sikerül, vagy nem. Jobbára persze nem.

Vidnyánszky Attila a *Halotti pompa* című kötet verseiből azonos címmel előadást rendezett. Van példa tehát arra is, hogy nem színpadra szánt szövegekből – a szerzői akaraton kívül álló körülmények, szándékok folytán – születik előadás.

– A *Halotti pompa*-nak nagy szerencséje volt Vidnyánszky Attilával, mert ő birtokában van a test- és térhasználat színházi nyelvének, és az ő színházfelfogásának a szó, és mondjuk a költői szó is hangsúlyosan fontos eleme. A szó, vagyis a nyelv, a beszéd mint díszítés, retorika fontos, nem mint a történeteknek alárendelt kommunikációs eszköz. Ennek következtében a történetkezelése is rendhagyó, az előadás, a történet nem ott kezdődik, ahol a megírt szövegben alkalmasint. Ha a beszéd

önmagáért való szépsége, a szó költői ereje hangsúlyossá válik, akkor a történet másodlagos. A jól megcsinált darabokban, mint mondjuk Molnár Ferenc darabjaiban, a beszéd fel sem tűnik, mert minden funkcionális lesz benne, szürke és praktikus. A szó ereje nélkül nincs katarzis sem. A színészi játék tökélye és minden rendezői tudás is kevés ahhoz, hogy legyen katarzis, ha a színpadi beszéd elveszti a rangját. Vidnyánszky radikálisan más – a Molnár Ferenc-i hagyománytól távoli – színházfelfogásában a szó, a színházi beszéd újra erőre kap.

Hogyan ír? Hallja, hogyan fog szólni a szöveg a színpadon? A képzeletében megrendezi a jeleneteket?

– Engem az nyűgöz le a színházban, hogy a színpadon nem lehet úgy beszélni és mozogni, mint az életben. A színpadon mindig színészt játszanak a színészek. A színész nem ember, amikor játszik, és nem embereket formál meg, hanem szerepeket. A színészek szertartásmesterek. Tényleg papok, nagyon tág értelemben véve a szót. És a szerepek pedig szakrális dolgok. Én írok, nem rendezem, egyáltalán nem látom a jelenetet, csupán a teret próbálom elképzelni és érzékelni. Azt a teret, amelyet csak a szöveg tud megteremtteni egy lehetséges játék idejére.

A dráma csak akkor hat, ha színre kerül.

– Azt hisszük, hogy a drámának a létmódja kizárólag csak az előadás. Én meg azt gondolom, nem. Mert tudom, hogy a könyvtárak tele vannak drámákkal, amelyek az elmúlt néhány ezer évben összegyűltek, mint a sarokban a porciók. Mindet képtelenség műsoron tartani. De még csak arra sincs mód, hogy évtizedenként egyszer színre kerüljenek. Pedig érdemes azokba is beleolvasni. A drámának az olvasás is adhat életet. Én nem vagyok drámaíró, és ezek a szövegek nem is drámák. Gondolkodtatni akarnak, nyelvet keresnek, formát szeretnének találni a beszéd számára.

Mit jelent a „beszéd”?

– A beszéd, hát az a diskurzus. A színházi beszéd egy sajátos, elkülönült nyelvhasználati mód. Egy nagyon fontos, például minden más beszédmódtól eltérő kódja a színházi diskurzusnak a megrendülés nyelve, vagyis a katarzis képessége. A színházban ezt jól el tudjuk viselni. Egy temetésen is mindig érezhető, hogy ott minden szónak más a nehézsége. A létezésnek ott egészen más a súlya. Amikor a lányaim születésénél jelen voltam, ott is érzetem, hogy itt most valamiféle erő árad ki, nem tudjuk elmondani ezeket, de érezni lehet. A színházi beszéd másként, sokkal emelkedettebben, más minőségben tud hangot adni annak, amiről nem tudunk vagy nem lehet beszélni. Mint például a cigány–magyar-kérdésről, a nemzeti emlékezet kérdéseiről, és így tovább.

Hosszú ideje lappangó, mostanában egyre sűrűbben feltett kérdés: politizáljon-e a színház? Nem a politika napi gyakorlatát értve ezalatt, hanem azt, hogy milyen intenzitással, érdeklődéssel foglalkozik a színház a társadalomban zajló folyamatokkal, konfliktusokkal – a közügyeivel.

– Hallok ilyen kérdéseket, de nem értem őket. Úgy vélem, inkább az a kérdés, hogy ki teszi fel ezt a kérdést, mármint hogy politizáljon-e a színház? A kritikusok? A rendezők? A színészek? A szerzők? A fenntartók képviselői? Az állam képviselői? A mecénások? A világosítók? Vagy a stáb cakkpakk? Ha kering ez a kérdés, és márpedig tényleg kering, akkor csak azt hivatott elleplezni, hogy megfogalmazódjon a tényleges kérdés: kinek a nevében, minek a jegyében politizáljon a színház? A vásári bohózat és a reprezentáció főúri, udvari színháza mellett nagyon lassan kapott lábra egy új osztály, a polgárság színháza. Ezt a polgárok fizették, ők építették és fenntartását is ők állták. Ez a polgárok színháza hozott radikális újítást dramaturgia és tema-

tikai tekintetben is. A XIX. század elején egy új, addig nem létező, nagy társadalmi csoport jelent meg, a munkásság, amelyet az akkori szakszervezeti mozgalom valóban átgondoltan és politikai filozófiák alapján komolyan megszervezett. Az avantgárd színházi nyelv, a polgári színházakat radikálisan megkérdőjelező színházi forradalom innen indult el. A polgári színház, akárcsak a kapitalizmus, nagyon ügyesen tudta integrálni az őket ért provokációkat. A kapitalizmus tudja, hogy a hatékony működés jegyében, önmaga folyamatos korrekciója miatt szüksége van a kritikára, és ezért anyagilag is támogatja. A szakszervezeti mozgalom által megszervezett munkásosztály ellenkultúrát épített, nem csak kritizálta, de radikálisan kétségbe is vonta a hatalom rendjét, noha nem a kapitalizmust teljességgel, ahogy azt Kelet-Európában a terrorista bolsevikok használták ideológiaként gaztetteikhez, hanem a XX. század második felében megvalósult jóléti kapitalizmust tüzték ki célul. Ezt a szocializmus is tudta, ezért támogatta a művészeti nyelvek kritikai gyakorlatát is. Hol betiltotta, hol engedte, afféle „húzd meg, ereszd meg”-logikával. De ha ez a kérdés ma Magyarországon újra felmerül, akkor jó lenne tudni, ki fogja ezt támogatni anyagilag? Hiszen a színházi jegyek nem fedezik a színházak működését. Azt a jókora különbözetet valakinek be kell tennie. Senki se legyen naiv, amikor beül egy színházba. Ott mindig akarnak tőle valamit. Ha ezt jobban meg akarja érteni, csak azt kell megkérdeznie, hogy ki állja azt a cechet, ami a jegy ára és a tényleges működés költsége között tátong. Van olyan társadalmi csoport ma hazánkban, akik kritikus színházakat akarnak? Nem pusztá szórakozást, hanem a szórakozást tanítással, né tán neveléssel is szeretnék összekapcsolva látni?

Jól értem: nem tesszük fel a „ki állja azt a cechet?” kérdést, és nincs ilyen társadalmi csoport?

– Igen, jól. Úgy látom, nincs. Nálunk nagyon vékony réteg az, amelyik a kulturális fogyasztást nem reprezentációnak tekinti. Ez tünet, könnyű belátni. A Kádár-korszak kitermelt egy sajátos, fura, az államszocializmus tulajdonviszonyaiból következően szegény, csupán személyi tulajdonnal bíró (hogy a *tudszoc* terminológiáját leporoljam kicsit) és az államnak veszélyesen kiszolgáltatott „középosztályt”. Kádár alatt, úgy hiszem, ’68 táján végbement egy kulturális forradalom. A Kádár-kor utolsó húsz évében az utazás és a szabadság korlátozásának enyhítésére a rendszer támogatta, bátorította és szélesre nyitotta a kínálatot a kulturális fogyasztás előtt. A bérekbe be volt ez építve. Akkoriban vidéki középiskolai tanárok osztályaikkal is Pestre jártak színházba, operába, kiállításokra, múzeumokba. Egy éjszaka hotelköltsége jelentéktelen volt, megaludtak Pesten. Komoly családi könyvtárakat építettek. Rezszi alig volt, a bérletrendszer lehetővé tette a mobilitást, még a kisebb városok is fenntartottak művészlakásokat, ösztöndíjakat adtak. A zenei, képzőművészeti képzés demokratikus volt. Ma minden méregdrága, ez pedig azokat tartja távol, akikben volna igény, és azoknak adja meg a lehetőséget, akik nem kívánnak élni vele. A művészmozik tele voltak. Képeket, metszeteket vásároltak, a kulturális mecenatúra formája is széles csoportok számára volt erkölcsi felszólítás, valamint anyagilag is megengedhették maguknak. A rendszerváltás után ennek a fenyegetett, az államnak veszélyesen kiszolgáltatott középosztálynak nem volt családi vagyona, termelőeszköze, függetlenséget lehetővé tevő megtakarítása, vagyis tőkéje. Emlékszem, a rendszerváltás ezt a csoportot – a „szövetséges értelmiséget” – azzal kecsegtette, hogy az értelmiséget megalázó 1949-es bérrendezést, amely például a tanári fizetéseket a segéd munkások bére alá nyomta le, hamarosan történeti igazságszolgáltatással korrigálja. Vagyis hogy európai bérvizonyokat teremtenek hazánkban, vagyis egy segéd munkás azért mégis keve-

Borbély Szilárd

(1964–2014)

költő, a Debreceni Egyetem egyetemi docense, a 18–19. századi magyar irodalom kutatója volt. Közel húsz könyve jelent meg – versek, tudományos munkák, esszék. Legjelentősebb lírai műve a *Halotti pompa*. Négy drámája *Szemünk előtt vonulnak el* címmel jelent meg. A *Nincstelenség* című 2013-as regénye hatalmas kritikai és közönségsikert aratott. Számtalan díjjal ismerték el munkásságát, megkapta többek között a József Attila-díjat, a Csokonai Vitéz Mihály-díjat, az Alföld-díjat, idén januárban pedig a Mészöly Miklós-díjat vehette át.

[fotó: Ajpek Orsolya]

sebbet fog keresni például valamennyivel. Hogy a béreket nem a társadalmi érdekérvényesítési képesség és a politikai manipuláció, hanem a munka társadalmi hasznossága alapján újra rendezik... A színházak válsága ide megy vissza. A művelt közönség eltűnése és egy új, a színházat mulatóháznak felfogó, szórakozni akaró közönség megjelenése az ezredfordulóra annak a válságnak a tüneteként hatalmasodott el, hogy a társadalmi igazságtalanság, az értelmiségi bérek (tanárok, orvosok, szellemi szabadfoglalkozásúak stb.) továbbra is megalázó mélységben tartása válságba sodorta a közönség és a színház kapcsolatát. Ahogy a harmadik köztársaság demokráciába vetett bizalma is válságban van, és végleg illúziókká lettek a korábbi ígéretek. Ez a viszony is kiürült, a színház társadalmi helyét kijelölő viszony. Hatalmas veszteséget szenvedett el mind a két fél, a szocializmusban gumifogalomként használt

„értelmiség” és a színház is. Felhalmozott tudások és intézményekben megtestesülő nemzeti értékek semmisültek meg. A tragédia hatalmas, ez a magyar társadalom kiszípolozásának története, amelyben a színházi kultúra lepusztult. Hosszan és körülményesen válaszoltam, de a lényeg az, hogy az a pénz, amelyre ehhez szükség volna, az részint már rég külföldön vagy a magyar oligarchák zsebében van. A magyar állam nem védte meg a polgárait. A színház pedig egyik helyről sem remélhet semmit.

Feladata a színháznak a valóságra reflektálás? Hogyan?

– A közösség emlékeztetése figyelni létkérdés. Az államnak itt nagyon nagy kötelességei vannak, ezt nem lehet eltagadni, sem elmismásolni. A görög színházban nem volt jegy, sőt egy idő után fizettek, de kötelező volt a jelenlét. És az egészet az állam állta. Nem volt kidobott pénz. Ha úgy gondoljuk ezt el, hogy a görögöknek fizetni kellett volna minden színre vitt antik tragédia után jogdíjat, az elmúlt két évezredben tetemes summára rúgna immár. Aligha kellene nekik most hitelért kuncsorálni, minden görög élne, mint Marci Hevesen. Bármi is legyen, ma még a közösségek nemzetállami keretekben élnek. A nemzet meghatározása lehet többféle, de mindenképpen valamiféle közös azonosságtudattal bíró közösséget jelent. Ez kulturális érdek, ha tetszik, állami kötelesség. Az állam azért kapja az adókat. Ezt a pénzt pedig megspórolni nemzeti önsorsrontás és veszélyes. Na meg tisztességtelen dolog, ha van még ilyen.

KORNYA ISTVÁN

A *Műút* 2011/029 számában „Erről ma hazánkban nem lehet beszélni” címmel megjelent interjú rövidített változata.

Cserna-Szabó András

Édes dívák (Fedák, Blaha, Melba)

Fedák Sári

Oh, boldog 19. század, te, ki oly' szeretted – mit szeretted, rajongtad, imádtad! – a színművészeket! Csehov például azt írja bizonyos Procsuhancev hercegről, hogy Zrjakina színésznőnek egyetlen csókjáért egy fehér lovat adott ajándékba. (Megnéztem egy hirdetőújságban: „egy nyakon süttöt, 8 éves, deres, herélt ló, 184 cm, 740 kg, rendkívül szép mozgással, szelíd, lábait adja, jó hámos, lovagolható” ma majdnem háromszázezer forintba kerül.)

De mit ér egy fehér ló, legyen az varázsos mozgású vagy pompás alkatú akár, ahhoz a dicsőséghez képest, ha valakiről egy ételt neveznek el. Ha felkerül a cukrászdai vagy éttermi étlapra! Nagy Endre írja Ujházi Edéről: „Színész volt, nagy művész volt, tehát emléke kortársai élethossziglanára ítéltetett. De egy maradandó emléke mégis van: a vendéglők étlapján a Chateau-briandok, Wellingtonok között ott szerepel az Ujházi-leves is”.

Fedák Sárít így jellemzi Ungvári Tamás: „A köznyelv a tarokk és az ulti kiszólásaiban emlékezik rá. Kontra, rekontra, szubkontra, mórkontra, Fedák Sári. Évtizedekig ő volt az abszolút ultimó. Akinél nincs tovább. A magyar asszonyideál. Csonka-Magyarország megmentője. Kukorica Jancsi. Operettország operettprimadonnája.” De ez is Fedák volt: „Harminc dkg. vaját 30 dkg. cukorral habosra keverünk, 6 tojás sárgájával tovább kikeverjük, teszünk bele kis vaniliát és kanalanként 30 dkg. lisztet, kikent és lisztezett tepsibe tesszük, tetejét beszórjuk hámozott, apróra vágott mandulával; lassu tűznél kisütjük,

kockára vágjuk és vaniliás cukorral behintjük.” Ez a „Fedák-lepény” receptje Móra Ferenc felesége, Wallerhausen Ilona szakácskönyvéből.

A Fedák-torta pedig kétszeresen is színházi fogás, hiszen pontos receptjét egy másik halhatatlan színésznő jegyezte le szakácskönyvében: Vizvári Mariska (rőla még lesz szó ebben a sorozatban).

A *Gödöllői királyi szakácskönyv* szerint így készül a híres Blaha-torta. 85 g diót finomra darálunk. 250 g liszttel, 100 g porcukorral és 100 g vajjal elmorzsoljuk. Hozzáadunk 3 tojás sárgáját, alaposan összegyúrjuk. Kicsit pihentetjük, majd három kerek tortalapot készítünk belőle, és ezeket előmelegített sütőben kisütjük. Megvárjuk, amíg kihűl, megtöltjük 350 g málnalekvárral úgy, hogy a tetejére is jusson, majd az egész tortát rózsaszínű fondant-nal (200 g), az oldalát édes morzsával (50 g) bevonjuk.

Egyes források még azt is tudni vélik, hogy ezt a tortát Lujza első férje, Blaha János (Jan Blaha, cseh származású osztrák) színházi és katonakarmester rendelte meg az esküvőjükre, és egy híres szabadkai cukrász találmánya – akinek nevét sajnos elfeledte az utókor. Lehet a legendában igazság, hiszen Jan 1865-ben Szabadkán, Sipos Károly társulatában ismerte meg Kölesi Lujzát, aki később első férje nevére lett a Nemzet Csalogánya.

Blaha Lujza egyébként nemcsak a róla elnevezett tortával vonult be a magyar gasztronómia aranykönyvébe, de bélszínszeleteivel is, amit állítólag még Ujháziasztaltársasága is szívesen fogyasztott

Blaha Lujza

Nellie Melba

Wampeticsnél. Libamáj, csontvelő, olívbogyó, tárkony, vörös bor... nem sorolom tovább, érdemes kipróbálni, Csáky Sándor *A huszadik század szakácsművészete* (1929) című gigantikus munkájában megtalálják a pontos receptet.

És ha már „édes dívákról” beszélünk, ki ne hagyjuk Nellie Melbát, a világhírű ausztrál szopránt. Pompás kis színházi gasztrosztori ez (akár igaz, akár nem): a kor legnagyobb szakácsa, a francia konyha megújítója, a legendás alapmű, a *Le Guide Culinaire* (1903) szerzője, Auguste Escoffier az 1890-es évek elején látta Nellie-t Londonban Wagner *Lohegrin* című operájában. A londoni Savoy Hotel érzékeny lelkű séfje rögtvest beleszeret a felettébb gyönyörű és világítóan tehetséges énekesnőbe, de mivel ő se nem orosz, se nem herceg, így aztán nem adhat fehér lovat neki. De fehér hattyút igen! Escoffier elragadtatása legfelső fokán kreál a művésznőnek egy desszertet, a Wagner-opera híres jelenetére utalva jégből készült hattyú-formában tálalja. A jég-hattyúban vaníliafagylalt barackkal és fonott cukorral díszítve. A giccsparádé eredeti neve „Pêche au Cygne”, vagyis „Barack hattyúval” volt. Pár évvel

később a Ritz-Carlton Hotelben Escoffier kicsit átszabta a receptet, kiegészítette például egy kis málnával, és át is nevezte. Ez lett a „Pêche Melba”, a világ egyik leghíresebb édessége. Ha tehát Melbára vágysz, így fogj hozzá: végy hat darab szép őszibarackot, dobod őket pár pillanatra forró vízbe, ezután hideg vízbe szintén néhány pillanatra. Vágd ketté a barackokat, szedd ki a magját, húzd le a héját, azután szórd meg porcukorral, és tedd be a hűtőszekrénybe. Itt az idő, hogy elkészítsd a krémes vaníliafagylaltot, amiből 1 literre lesz szükséged. Negyed kiló friss, érett málnából készíts pürét, nyomd keresztül finom szitán, hogy ne legyenek benne a magok, keverd össze 150 gramm porcukorral, és ezt is tedd a hűtőbe. A vaníliafagylaltra jönnek a barackok, erre a cukros málnaszósz, majd a friss mandula. Ez eddig viszonylag egyszerű. És a hattyú elkészítése is könnyedén menni fog egy hároméves jégsozbrázati kurzus után.

Már csak egyetlen kérdésünk maradt: miért hívják az ananász és narancs ízű csokis édességeket Melba-kockának?

(forrás: OSZK Színháztörténeti Tár, internet)

Fedák-lepény

Blaha-torta

Peach Melba (és nem Melba-kocka...)

PROGRAMAJÁNLÓ

A KÖLTÉSZET NAPJA A NEMZETIBEN

ápr. 11.

Valaki jár a fák hegyén

A Kaláka együttes a Nemzeti Színházban köszönti a 85 éves Kányádi Sándort. A költő legszebb verseiből számosat megzenésített a Kaláka, amelyek az ünnepi eseményen is elhangzanak. Az est vendége: Kányádi Sándor.

mikor? hol?

április 11. – 19 óra; Nemzeti Színház, Nagyterem

A Versünnep döntője

A „Család Európai Éve” és az I. világháború kitörésének 100. évfordulója jegyében hirdette meg a Versünnep Alapítvány és a Bánffy György Kulturális Szalon a vers- és prózamondó fesztivált. A megmérettetésre szín- és előadóművészek, színművészeti egyetemek és szakirányú felsőoktatási intézmények hallgatói jelentkezhetnek. A döntő zsűrijében Császár Angela (elnök) mellett Blaskó Péter, Hűvösvölgyi Ildikó, Mezey Katalin, Vidnyánszky Attila, Rubold Ödön, Oberfrank Pál, Oláh János, Dráfi Máttyás, Kovács Frigyes dönt a díjakról.

mikor? hol?

április 11. – 15 óra; Gobbi Hilda Színpad

Hobo: Irodalom birodalom

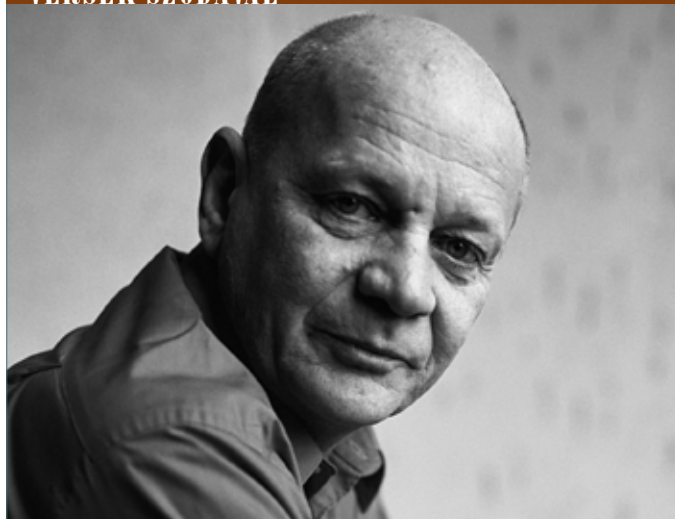
Vizsokij, Ginsberg, Tom Waits, Jim Morrison, Bob Dylan, József Attila, Pilinszky János, Faludy György, Ady Endre verseit éneklő Hobo. Közreműködik: Póka Egon, Szakadati Máttyás, Ifj. Tornóczky Ferenc, Cseke Gábor.

mikor? hol?

április 11. – 20.30; Gobbi Hilda Színpad

VERSEK SZÓDÁVAL

márc. 19.

Vendég: Bereményi Géza

A közkedvelt irodalmi sorozat következő vendége Bereményi Géza. A prózaíróként, színházi és filmrendezőként ismert művész ezúttal költőként lép színpadra. Megismerhetjük hétköznapi vagy éppen nem hétköznapi oldaláról is, miközben versekről, filmről, irodalomról, alkotótársairól és az életéről mesél...

mikor? hol?

április 16. – 19.30; Kaszás Attila Terem

FELNŐTT MESÉK

ápr. 27.

A nagy verekedés

A mese generációkon átívelő tudást ad. Létezésünkre keres szívverítő válaszokat, a kifejezésnek, szóalkotó leleménynek, tárháza, etikai kódex – vallja Berecz András, aki felnőtteknek szóló mesékkel várja közönségét a Nemzeti Színházba.

mikor? hol?

április 27. – 19.30; Kaszás Attila Terem

médiatámogatónk

PORT.hu

Nagy-Kálózy Eszter

Trill Zsolt

Schnell Ádám

Tompos Kátya

Sinkó László

GRATULÁLUNK DÍJAZOTT MŰVÉSZEINKNEK!

Március 15-dike alkalmából átadták a kormány színművészeti elismeréseit. A Nemzeti Társulatból Kiváló művész kitüntetést kapott

Nagy-Kálózy Eszter és Trill Zsolt, Erdemes művész lett Schnell Ádám, Tompos Kátya Jászai Mari-díjban részesült. A közelmúltban

díjazták a *Másfél millió lépés Magyarországon* című filmsorozat egykori alkotóit, így narrátort, Sinkó Lászlót is, aki a Magyar Érdemrend Tisztikeresztje elismerést kapta.

NAGYCSALÁDOSOK JÁNOS VITÉZE

Határon túli magyar családokat hívott meg a János vitéz főpróbájára a Nemzeti Színház. A Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége szervezésében több mint hatszázan látták a Petőfi Sándor művéből készült előadást március 6-án.

Az Én, János vitéz című rajzpályázat alkotásai és győztesei

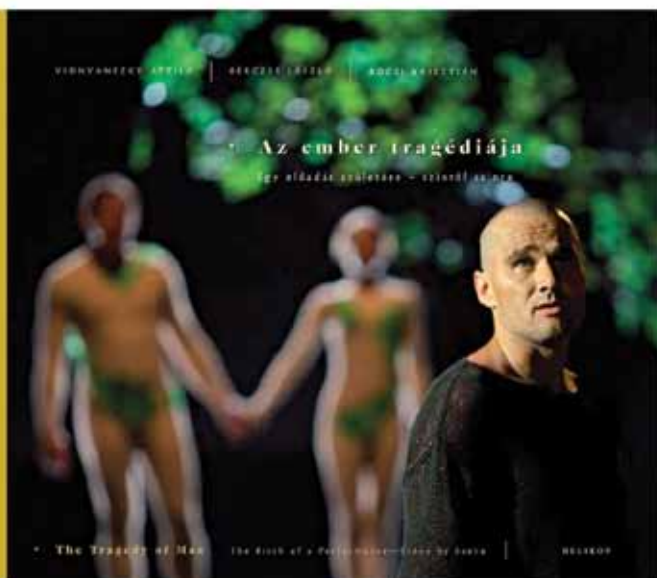
TURNÉ

A *Vitéz lélek* útra kel: az erdélyi Székelykeresztúr (április 8.) és partiumi Nagyvárád (április 10.) után Nagykanizsán (április 14.) játssza a Nemzeti társulata Tamási Áron darabját. Az *Ahogy tetszik* című vígjáték Európa legangosabb Shakespeare fesztiválján vendég szerepel a romániai Craiován (április 24.), valamint a bukaresti Nemzeti Színházban (április 26.).

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA – EGY ELŐADÁS SZÜLETÉSE SZÍNRŐL SZÍNRE

Nemzeti drámairodalmunk legjelentősebb alkotását 2011 nyarán vitte színre Vidnyánszky Attila a Szegedi Szabadtéri Játékokon a Dóm tér hatalmas terében. Bócsi Krisztián fotográfus a próbák kezdetétől a megvalósulás ünnepéig végigkövette az előadás születését. A több mint 100 képe mellett az albumban olvasható Vidnyánszky Attila esszéje, valamint Bérczes László interjúja a főszereplőkkel: Trill Zsolttal, Ónodi Eszterrel, Rátóti Zoltánnal.

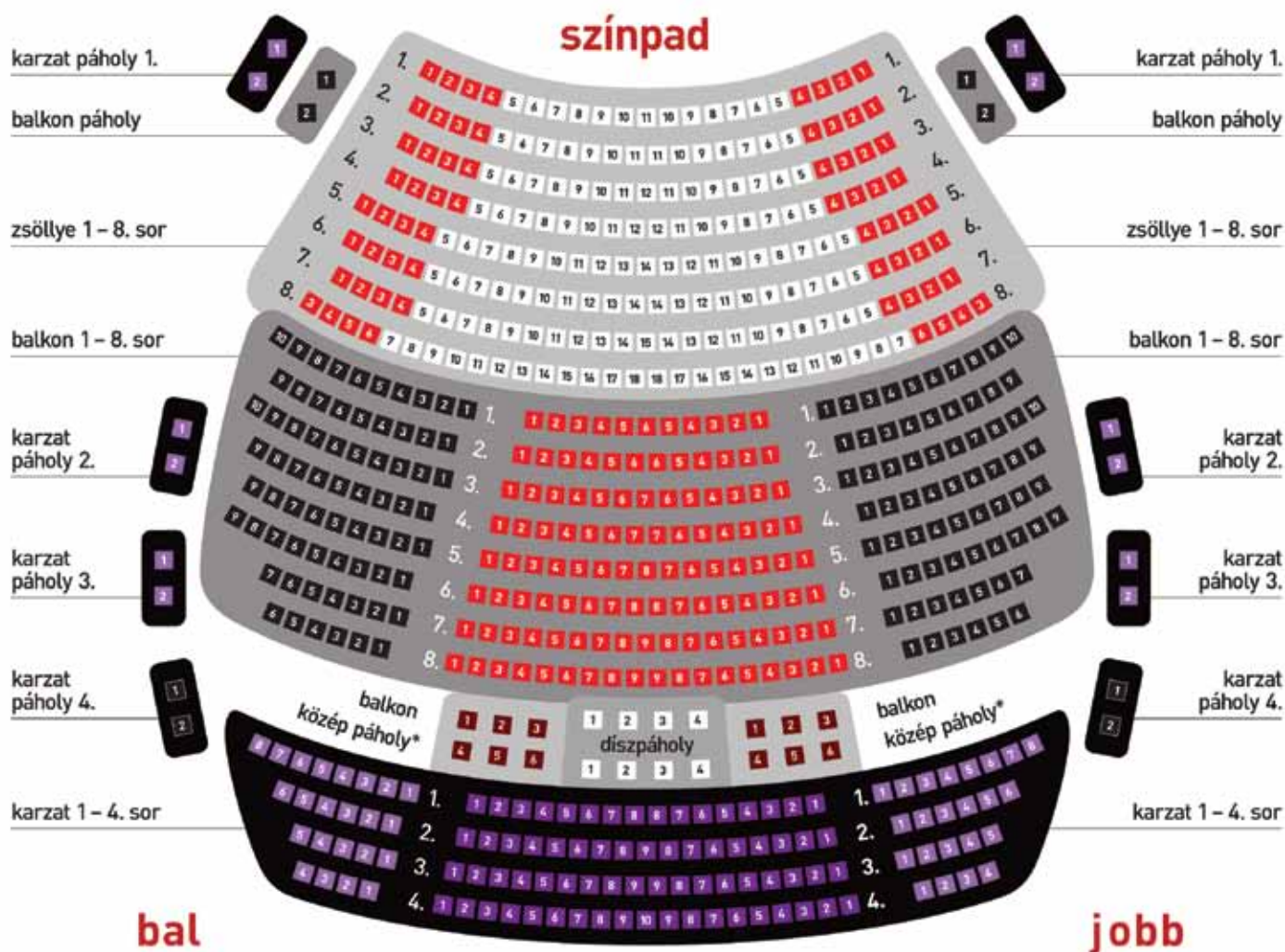
A Helikon Kiadónál megjelent album megvásárolható az ország minden jelenetős könyvesboltjában.

"...az élet zeng fel a maga végtelen összetettségében."

Trill Zsolt

NAGYSZÍNPADI JEGYÁRAK

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória
 5. Árkategória

Kategória/szektor	I. helyár (normál nézőtér, helyre szóló jegyek)	II. helyár (Fodrásznő)
1. kat. (zsöllye közép, díszpáholy)	3800 Ft	2900 Ft
2. kat. (zsöllye bal/jobb, balkon közép)	3000 Ft	2500 Ft
3. kat. (balkon bal/jobb, bizonyos páholyok)	2400 Ft	1900 Ft
4. kat. (karzat közép)	2100 Ft	1600 Ft
5. kat. (karzat bal/jobb, bizonyos páholyok)	1800 Ft	1300 Ft

Last minute akció diákoknak!

**Utolsó pillanatban jut eszedbe, hogy színházba gyere?
Neked találtuk ki ezt az akciót!**

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül, érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával.

**A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft.
Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.**

Egyéb játszóhelyek, jegyárak:

Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem,
színpadi nézőtér (Mesés férfiak szárnyakkal, Szarvassá változott fiú)

egységesen 2600 Ft (a jegyek nem helyre szólóak)

Versek szódával (Kaszás Attila Terem)

egységesen 2200 Ft (a jegyek nem helyre szólóak).

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegyiroda a Nemzeti Színházban: 1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: 476 6868 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig

Andrássy úti jegyiroda: 1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, szombaton és vasárnap 11-19 óra között.

Gobbi Hilda Színpad **25** K 19:00
Kaszás Attila Terem **25** K 19:30

Nagyszínpad **26** Sze 20:00
Gobbi Hilda Színpad **26** Sze 17:00
Nagyszínpad **27** Cs 20:00
Gobbi Hilda Színpad **28** P 17:00
Nagyszínpad **29** Szo 17:00
Gobbi Hilda Színpad **29** Szo 20:00
Nagyszínpad **30** V 20:00
Gobbi Hilda Színpad **30** V 17:00
Nagyszínpad **31** H 17:00
Gobbi Hilda Színpad **31** H 20:00

Nagyszínpad **1** K 20:00
Gobbi Hilda Színpad **1** K 17:00
Nagyszínpad **2** Sze 20:00
Gobbi Hilda Színpad **3** Cs 17:00
Gobbi Hilda Színpad **3** Cs 20:00
Nagyszínpad **5** Szo 20:00
Gobbi Hilda Színpad **5** Szo 17:00
Nagyszínpad **6** V 20:00
Gobbi Hilda Színpad **6** V 17:00
Gobbi Hilda Színpad **7** H 17:00
Nagyszínpad **7** H 20:00
Nagyszínpad **8** K 19:00
Gobbi Hilda Színpad **8** K 19:00
Nagyszínpad **9** Sze 19:00
Kaszás Attila Terem **9** Sze 19:30
Nagyszínpad **10** Cs 19:00
Gobbi Hilda Színpad **10** Cs 19:00
Kaszás Attila Terem **10** Cs 19:30
Nagyszínpad **11** P 19:00
Gobbi Hilda Színpad **11** P 15:00
Gobbi Hilda Színpad **11** P 20:30
Nagyszínpad **12** Szo 19:00
Gobbi Hilda Színpad **12** Szo 19:00
Kaszás Attila Terem **12** Szo 19:30
Nagyszínpad **13** V 15:00

Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert

Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo

MITEM – MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁLKOZÓ

Zéró liturgia | MITEM I Dosztojevszkij **1**

Revizor | MITEM I Gogol nyomán **2**

Elátkozottak és meggyilkoltak | MITEM I Viktor Asztafjev **2**)

Camp (Tábor) | MITEM I Muhaned Alhadi **3**

Sirály | MITEM I Csehov **4**

Első szerelem | MITEM I Samuel Beckett **5**

Álarcosbál | MITEM I Mihail Lermontov **6**

Godot improvizációk | MITEM I Samuel Beckett **7**

Mesés férfiak szárnyakkal | MITEM I Zsukovszki–Szénási–Lénárd **8** t

Isteni köd | MITEM I Tarjei Vesaas – film

ÁPRILIS

Don Juan | MITEM I Molière **9**

Egy nyári nap | MITEM I **10**

Macbeth | MITEM I William Shakespeare **11**

Két sorsjegy | MITEM I I. L. Caragiale **12**

Két sorsjegy | MITEM I I. L. Caragiale **12**

Alice – körfutás két felvonásban | MITEM I Lewis Carroll **13**

Minél gyorsabban megyek, annál kisebb vagyok I K. A. Skomsvold **14**

Ahogy tetszik | MITEM I William Shakespeare **8**

Az öregasszony | MITEM I Danyil Harmsz **15**

Hová? Merre? | MITEM I Tahmaz – Eren **16**

Johanna a máglyán | MITEM I Paul Claudel – Arthur Honegger **8**

Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger

Zúrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger

„A föltámadás szomorúsága” – Ady-est I Földes László Hobo | **PREMIER**

Johanna a máglyán I Paul Claudel – Arthur Honegger

Zúrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

„A föltámadás szomorúsága” – Ady-est I Földes László Hobo

„Valaki jár a fák hegyén” I A Kaláka köszönti a 85 éves Kányádi Sándort

Versünnep – döntő I Versünnep Alapítvány és a Bánffy György Kult. Szalon rendezv.

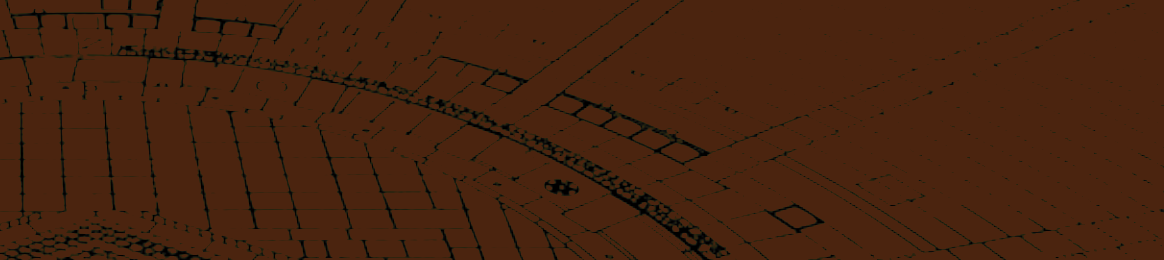
Irodalom – Birodalom I Hobo és Bandája irodalmi koncertje

Ahogy tetszik I William Shakespeare

KZ-oratórium I Pilinszky János

SÖR – Shakespeare Összes Rövidítve I Madhouse Theatre Company | angolul

János vitéz I Petőfi Sándor

Nagyszínpad	13	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	13	V	19:00
Nagyszínpad	14	H	18:00
Gobbi Hilda Színpad	14	H	19:00
Kaszás Attila Terem	14	H	19:30
Nagyszínpad	15	K	19:00
Gobbi Hilda Színpad	15	K	19:00
Nagyszínpad	16	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	16	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	16	Sze	19:30
Nagyszínpad	17	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	17	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	17	Cs	19:30
Nagyszínpad	18	P	19:00
Nagyszínpad	19	Szo	15:00
Nagyszínpad	22	K	19:00
Kaszás Attila Terem	22	K	19:30
Nagyszínpad	23	Sze	19:00
Nagyszínpad	23	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	23	Sze	19:30
Nagyszínpad	24	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	24	Cs	19:30
Kaszás Attila Terem	27	V	19:30
Nagyszínpad	28	H	19:00
Nagyszínpad	29	K	19:00
Kaszás Attila Terem	29	K	19:30
Nagyszínpad	30	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	30	Sze	19:00

János vitéz I Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus I Kondor Béla művei alapján
Balladaünnep I Gála (Zártkörű rendezvény)
Magyar Elektra I Bornemissza Péter (Soproni Petőfi Színház)
Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo
János vitéz I Petőfi Sándor
Boldogságlabirintus I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Ahogy tetszik I William Shakespeare
KZ-oratórium I Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert
Versek szódával! Avagy költők másképp I vendég: Bereményi Géza
Opera Ultima I Beumarchais – Mladenović – Gyarmati (Újvidéki Színház)
Három nővér I A. P. Csehov (beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház)
„Az Újvidéki Színház” I dokumentumfil-vetítés – 40 éves az Újvidéki Színház
Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki – Szénási – Lénárd
Mesés férfiak szárnyakkal I Zsukovszki – Szénási – Lénárd
Vitéz lélek I Tamási Áron
Ballada a két sebzett hattyúról I Földes László Hobo
Pillangó I Mórícz Zsigmond (székesfehérvári Vörösmarty Színház)
A fény éjszakája I Kocsis István (egri Gárdonyi Géza Színház)
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Picasso: A világ teremtése I (Baltazár Színház)
Naplók I Mórícz Zsigmond (nyíregyházi Mórícz Zsigmond Színház)
Nagy verekedés I Berecz András ének- és mesemondó estej
Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (beregszászi Illyés Gyula Színház)
János vitéz I Petőfi Sándor
Tudod, hogy nincs bocsánat – József Attila est I Földes László Hobo
Salemi boszorkányok I Arthur Miller (Győri Nemzeti Színház)
Fodrásznő I Szergej Medvegyev

A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

A Madách Nemzetközi Színházi Találkozón bemutatkozó társulatok – a fellépés sorrendjében

1 ALEKSZANDRINSZKIJ SZÍNHÁZ (Oroszország)	10 GALIASKAR KAMAL KAZÁNYI ÁLLAMI TATÁR SZÍNHÁZ (Oroszország)
2 MOSZKVAI MŰVÉSZ SZÍNHÁZ (Oroszország)	11 ÁLLAMI ZENÉS ÉS DRÁMASZÍNHÁZ (Grúzia)
3 IRAKI NEMZETI SZINTÁRSULAT (Irak)	12 I. L. CARAGIALE NEMZETI SZÍNHÁZ (Románia)
4 ÚJVIDÉKI SZERB NEMZETI SZÍNHÁZ (Szerbia)	13 NAGY DRÁMAI SZÍNHÁZ (Oroszország)
5 CSOKONAI NEMZETI SZÍNHÁZ, Debrecen	14 OSLO-I NEMZETI SZÍNHÁZ (Norvégia)
6 VILNIUSI KIS SZÍNHÁZ (Litvánia)	15 RIGAI NEMZETI SZÍNHÁZ (Lettország)
7 EUGÈNE IONESCO SZÍNHÁZ (Moldova)	16 ANKARAI ÁLLAMI SZÍNHÁZ (Törökország)
8 NEMZETI SZÍNHÁZ, Budapest	
9 IVAN VAZOV NEMZETI SZÍNHÁZ (Bulgária)	

A MITEM részletes műsor a 30–31. oldalon!

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2014. március, 2. évfolyam, 3. szám

A Szcenárium márciusi számában Petőfi örökségével foglalkozik Móser Zoltán, Tömöry Márta, Temesi Ferenc, Keserű Katalin egy-egy írása. Esszéjében Végh Attila az erősz fogalmát járja körül. Folytatódik Balogh Géza sorozata, amely a két világháború közötti magyar színházi élet meghatározó alakjának, Németh Antalnak az életét és munkásságát mutatja be. Életútinterjújában Király Nina színháztörténész, a Nemzeti Színház nemzetközi kapcsolatainak legfontosabb alakja mesél pályájáról. A lapszámban megemlékezünk a közelmúltban elhunyt költőről és drámaíróról, Borbély Szilárdról. Iskola és színház témakörében Várszegi Tibor, Galántai Csaba, Kiss Csaba és Horkay Barnabás gondolataival ismerkedhetnek meg az olvasók.

„Az abszolút fagyponthoz közelében a dolgok identitást válthatnak, a *Tragédiának* ez az előadása [a második világháború végén, a Szovjetunió cserepovici fogolytáborban] jobban elérhette önnön abszolútumát, mint akár Németh Antal nagyszerű rendezései.” (*Hubay Miklós*)

„1968–69-ben számos színházi csoport polarizálódott, egyfajta agitációs tevékenységre rendezkedett be. [...] A kor úgynevezett politikai színháza az akkori Európában egy pontosan körvonalazott ideológiát akart kifejezni. Holott egy produkciónak sohasem azt kell bemutatnia, hogy ez vagy az az ideológia a helyes. Amikor politikai színházra gondolunk, mindig csak az agitprop jár az eszünkben, egyfajta szocialista, kommunista színház. De sohasem tekintjük politikai színháznak például a náci színházat vagy a katolikus színházat.” (*Eugenio Barba*)

„A bohócsipkás Petőfi dagerrotípiáról ismert, komor és eltökélt vonásai feketék, a megbillentett arc szembenéz, keze egy másik, ugyanilyen, de halványfehér Petőfi-arcot tart a jobb képtérben, amint ennek keze pedig a feketét. Úgy tartják a kezek az arcokat, mint Kondor különféle »bolondjai« a saját konstrukcióikat (szerkezeteket, műtűcsköt, darázsforma alkotmányt). Mint a művész=bohóc archetipusait megformáló Shakespeare Hamletje a koponyát, az alkotó ember agyának

A márciusi szám tartalmából:

Petőfi/színház – Móser Zoltán: Koldustarisznya és szabadság | Tömöry Márta: Hiába, Shakesreare-hez műveltség kell, de nem szaloni | Temesi Ferenc: Krisztus-szakállas Petőfi – Paál Isti és a *Petőfi-rock* | Keserű Katalin: Kultusz és hagyományközösség (Petőfi, Jászai Mari és Kondor Béla)

Végh Attila esszéje: Erősz

Balogh Géza: A kitaszított (Németh Antal és a rendezői színház)

Arcmás Király Nináról

Szeretnék a színházzal mindenkit megérinteni – interjú Eugenio Barbával

Antall István: Haláltánc – Borbély Szilárd és a periféria esélytelensége

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrássy úti jegyirodában és országsszerte a nagyobb hírlapüzletekben

foglalatát, akinek tragédiájához Kondor első illusztrációi készültek – 1954-től.” (*Keserű Katalin*)

„...1973-ban az ég farmerkék volt, csak az nem vette észre, aki nem akarta. A vietnámi háború véget ért, Allendét lebombázták a chilei elnöki palotában, kitört a nem tudom, hanyadik arab-izraeli háború, Picasso meghalt, bemutatták a *Jézus Krisztus Szupersztár* című musicalt, elkészült az Európát Ázsiával összekötő a Boszporusz híd és Chicagóban a Sears Tower. Brezsnyev, a bolsevik birodalom pártfőhrere, Lenin-díjas író televíziós beszédében ijesztgette az amerikaiakat, már ha nézték volna. De nem nézték.” (*Temesi Ferenc*)

„Kelet-Közép-Európa – már a megnevezés is faramuci – a perifériának a perifériája. Ahol lehetne valami újat gondolni, de ez meg már annyira reménytelennek tűnik, hogy itt a klasszikus gondolkodási minták mint használható formák nem is működnek. [...] pedig azt mondom, ha most elkezdünk Horatiust olvasni, sokkal többet megértünk abból, ami történik körülöttünk, mint hogyha modern filozófiákat olvasunk. Valamiképpen megfordul alkalmanként az idő, megfordul a dolgok logikája, és az egyszerű formák, az egyszerű bölcsességek jobb bepilantást engednek a dolgok lényegébe – innen, erről a pontról, ahonnan mi most nézhetjük őket.” (*Borbély Szilárd, 2013*)

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

SZENTPÉTERVÁRI EIFMAN BALETT | photo by Nikolai Krusser

PHILIP GLASS | photo by Raymond Meier

PATRICIA KOPATCHINSKAJA | photo by Marco Borggreve

Budapesti
Tavaszi
Fesztivál

A tavasz ünnepe

www.btf.hu

RUFUS WAINWRIGHT

ZUBIN MEHTA | photo by Oded Anzman

Reviczky Gábor, Eperjes Károly – jelenet az Ahogy tetszik című előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: **Boldogságlabirintus** I Ady Endre: **A föltámadás szomorúsága**
(Földes László Hobo estje)

A MITEM ELŐADÁSAI MÁRCIUS 26–ÁPRILIS 7. Zéró liturgia (Szentpétervár) I **Gogol.Revizor** (Moszkva)

I **Elátkozottak és meggyilkoltak** (Moszkva) I **Camp** (Bagdad) I **Sirály** (Újvidék) I **Első szerelem** (Debrecen) I **Álarcosbál**
(Vilnius) I **Godot-ra várva** (Kisinyov) I **Mesés férfiak szárnyakkal** (Budapest) I **Isteni kód** (Párizs) I **Don Juan** (Szófia)

I **Egy nyári nap** (Kazany) I **Macbeth** (Tbiliszi) I **Két sorsjegy** (Bukarest) I **Alice – körfutás két felvonásban**
(Szentpétervár) I **Minél gyorsabban megyek, annál kisebb vagyok** (Oslo) I **Ahogy tetszik** (Budapest) I

Az öregasszony (Riga) I **Johanna a máglyán** (Budapest) I **Hová? Merre?** (Ankara)